

BULLARIUM

ROMANUM

PP. I. 9.

BULLARUM
DIPLOMATUM ET PRIVILEGIORUM
SANCTORUM ROMANORUM PONTIFICUM
TAURINENSIS EDITIO

LOCUPLETIOR FACTA

COLLECTIONE NOVISSIMA PLURIM BREVIVM, EPISTOLARVM, DECRETORVM ACTORVMQVE S. SEDIS

A S. LEONE MAGNO USQUE AD PRAESENS

CURA ET STUDIO

COLLEGII ADLECTI ROMAE VIROBVM S. THEOLOGIAE ET Ss. CANONVM PERITORVM

QUAM

SS. D. N. PIUS PAPA IX

APOSTOLICA BENEDICTIONE EREXIT.

TOMUS IX

A SISTO PAPA V (an. MDLXXXVIII) ad CLEMENTEM VIII (an. MDXCII)

AUGUSTAE TAURINORVM
SEBASTIANO FRANCO ET FILIIS EDITORIBVS

M DCCC LXV.

SEBASTIANUS FRANCO ET FILII
MAGNI BULLARII ROMANI

NOVI EDITORES

LECTORI BENEVOLO

SALUTEM.

Quod tibi, candide Lector, nobisque bene sit; quod rei christianorum publicae prosit; quod ad Dei Ecclesiae honorem dignitatemque augendam, propagandam conducatur, nonnum MAGNI ROMANI BULLARII volumen¹, partim ex Dalmatiano typographeo, partim ex nostro, tandem aliquando prodit². Quae *Pars prima* tomi v romanae impressionis capiebat, ea maxima ex parte nonnum hocce volumen capit; nimirum, tres supra quinquaginta constitutiones Sixti papae V, aliasque quinquaginta eiusdem Pontificis (quas serius ad Cocquelinium delatas, Appendicis loco dederat; nostrique decessores, repudiando sane consilio, in ordinem chronologicum digerere, suisque apte locis inserere neglexerunt); unicam Urbani VII, qui paucis diebus summum pontificatum clusit³; Gregorii XIV

(1) Ex editione Mainardiana, CAROLO COCQUELINIO curante, Romae confecta ab anno 1733 ad annum 1756.

(2) Henricus Dalmazzo usque ad pagellam 320 hocce nonnum volumen reprobandum deduxit, cui manum extremam imposuimus.

(3) Creatus Summus Pontifex an. mdcx, vixit dies xiii.

sex et sexaginta; Innocentii IX sex; Clementis demum VIII quadraginta novem editas primo sui pontificatus anno; in quo ab editione romana paullum discedimus, quae duos priores annos complectitur¹.

Editionis nunc nostrae, quae in Dalmatiano incepto perstat, historiam breviter retexere optimum visum est. Ab imperitis atque quaestui deditis homuncionibus, malo certe omine, an. M DCCC LVI, Augustae Taurinorum, turpem indecoremque editiunculam adumbratam, Sebastianus Franco, Henricus Fory et Henricus Dalmazzo, aere sibi paratam, respuerunt, repudiarunt, aboleverunt, optimo sane consilio, *quia fides bona contraria est fraudi et dolo*, uti in *Digesto* habetur². Novam deinde atque melioris cultus editionem adornare aggressi sunt; cuius tria volumina, an. M DCCC LVII et sequenti, polita et compacta, plus minusve cunctanter, dedere. Dumque quarto volumini manus admoverent, Henricus Fory, sociorum alter, a sua arte se removens, inceptisque obsistens, mutato consilio, a libraria societate discessit. Franco nihilominus et Dalmazzo ire perrexerunt; atque volumen quartum, ineunte ianuario an. M DCCC LIX, emisero in lucem; quintum vero sexdecim ab eo decursis mensibus; sextum dein mense septembri an. M DCCC LX. Nefastus, heu! hic quidem editoribus annus! Etenim, etsi natura inesse in omnibus molle, demissum, humile, quiddam denique humanum fatemur; nihilo tamen minus, quum omnium generum infortunia calamitatesque urgent, tunc dein et animo cadat fortissimus quisque necesse est. Mittimus civiles tumultus seditionesque, quibus ima summis in Italia hoc tempore permixta sunt; mittimus impedimenta commerciorum, pericula fortunarum, decoctum argentum

(4) Duas tamen Constitutiones Clementinas, x *Appendice* in suam sedem transtulimus.

(5) L. 3, § 3. *Dig. Pro Socio.*

negotiatorum aliaque id genus sexcenta; illud tamen silentio hic non est praetereundum, nimirum principis eminentissimi S. R. E. Cardinalis Francisci Gaude, operis patroni vigilantissimi, paulloque post, Sebastiani Franco, parentis optimi, lethum. Quo duplici velut fulmine percussus Henricus Dalmazzo, aegerrime Bullarium prosequens, tribus solidis annis, vix septimum et octavum volumen vulgavit: atque octo integris fere mensibus anni M DCCC LXIV languide remissequae quadraginta priora folia voluminis noni typis dederat, cui profecto summam manum nec biennio nec triennio imposuisset. Quae cum ita essent, iam hic illic huiusmodi socordiam tarditatemque subscriptores apertissime fastidire videbantur, iamque de Taurinensi Bullarii typographica Societate male sentire: nonnulli etiam denunciare pactionem quamcumque ab se rescissum iri, quum pro certo haberent Taurinensem Bullarii impressionem non ante octoginta aut nonaginta annos esse absolvendam.

Haec aliaque non minora animo reputantes, dolebamus ac vehementer angebamur Societatem nostram (quae SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM nomine gloriatur) videntes hisce tricis impedimentisque intricatam, fere dicimus, inhonestatam: iuravimusque millies nos morituros potius quam pateremur dedecus aliquod admissum iri. Inita igitur cum Henrico Dalmazzo pactione legali, mense sextili labente, an. M DCCC LXIV, omnia eius iura in hocce opus publicis tabulis acquisivimus, atque novam Societatem Magno Bullario Romano edendo constituimus, sub nomine SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM, quae sedem Augustae Taurinorum habet³. Opus itaque tam magnum tamque magnificentum prosecuturi, Deoque opitulante,

(6) Societas haec pluribus iam annis Taurini fundata, semel accepto nomine SEBASTIANI FRANCO ET FILIORUM, numquam illud immutavit.

ad finem perducturi, nulla posita mora, Romam, mense septembri, petivimus, Pontificem Optimum Maximum adituri. Quem in ipso *Castro Gandulphi*, quo rusticatum diverterat, adoravimus. Eique animi nostri sensa aperuimus. Is, parens christiani nominis egregius, quo est in catholicorum rempublicam animo, quo in graviora studia amore, nos opusque nostrum sua maiestate complexus, de nova nostra typographica societate Bullario Romano vulgando laetatus, suo numine nos erexit, suaque benedictione recreavit, fovit. Iussit insuper ut nobis iamdiu vel ex Ss. Romanorum Pontificum operibus excerpta fragmenta, vel ex Vaticano Tabulario monumenta exscripta redderentur, primo APPENDICIS volumini componendo, parata. Hisce peractis, Roma digressi, Augustam Taurinorum recurremus omnia illico instructuri, quae ad intermissum opus iterum instaurandum necessaria forent. Dicere certe non possumus, quot quantisque fuerimus, ac simus adhuc, curis distenti, quodque peius est, quot quantisque futuri erimus heu! nimis distenti in posterum, etsi nullis eiusmodi gravari debuisse videbamur. Parandi namque in primis nobis fuere litterarum characteres, Dalmatianis characteribus simillimi, ad id recens procusi; charta deinde levis, pernitida cylindroque exaequata; conclave pluteis instructum libris referciendum, ad quos exscripta exempla perpetuo recognoscunt operis Taurinenses Curatores. Epistolare commercium iterum nobis ineundum; Bullario subscriptores, tanta retardatione, quin et cessatione, offensi, rursus erigendi, atque taedio affecti, de novo operis curiositate incendendi; peregrinatores demum, qui operi in vulgus edendo toti essent, quocumque mittendi; quae omnia quos labores corporis, quas animi angustias, quos profusus sumptus postulaverint, dicere haud lubet, ne nimis forte de diligentia nostra nos gloriari videamur. Faxit tamen

Deus ut quam volenti animo consilium hocce suscepimus, tam nobis illud bene feliciterque succedat.

Quod parato opus erat, cum paravissemus, mense decembri, nonum Bullarii volumen, a nostris antecessoribus inchoatum, perficere aggressi sumus, atque, adiuvante Deo, ad extremum tandem perduximus, tibi que, Lector benevole, lubenter sistimus. Quae vero in opere concinnando diligentia, quae in emendando cura, quod in indicibus conflandis studium desiderari potest, illud omne, quantumcumque est, quod est certe maximum, praestitisse ingenue fatebimur. Utque dictis facta respondeant, neminem pigeat in hoc ipso volumine aliquid diligentiae nostrae specimen comiter intueri. In Clementis VIII constitutionibus disponendis, quas in Romana editione tria volumina capiunt, iam duas ex constitutionibus priore pontificatus anno datas, ex *Appendice* in suas sedes, temporum servato ordine, transtulimus; quam ob rem Tabula confecta est, in qua *vetus* Romanae editionis *ordo* *novusque* Taurinensis ita descriptus est, ut ictu oculi illico deprehendatur. Index insuper rerum ea mente concinnatum est, ut Lectorem ne apex quidem Pontificiarum Constitutionum praetereat. Hinc non modo maioris momenti res in unaquaque bulla contentas referimus, verum etiam quae in iis, quasi fortuito illapsa, reperiuntur, quaeque praeteritorum temporum homines plures habendos commemorant, historiam, sacram profanamque illustrant, theologiam, ius ecclesiasticum, philosophiamque exornant, geographiam denique ipsam hic illic delibant, adnotamus; atque ita fit ut congestae, ut ita loquamur, in Romano Bullario margaritae, quae ceteroquin iacuis-

(7) In editione MAINARDI apices pontificii huiusce Summi Antistitis sequenti ordine distributi reperiuntur. *Voluminis* V, PARS I duas priores habet pontificatus annos; PARS II, novem sequentes; PARS III, tres ultimos et *Appendicem*.

sent in tenebris, extrahantur atque proferantur in lucem ad communem studentium utilitatem.

Opus semel inceptum, ita nos Deus adiuvet, non derelinquamus, nisi ad finem usque perducamus. Nec enim ii sumus, qui ea, quae parentes nostri tam multo adrisu adorti sunt, tam multo amore complexi, leviter ac molli brachio repudiemus. Neque fas esse ducimus, in tanta scelestorum hominum defectione, tantoque in ecclesiastica non modo, sed et in severiora studia fastidio, Sanctae Romanae Ecclesiae filios, eiusque sapientiae admiratores esse talesque dici verecundari. Plurimum enim interest inter nos et illos de quibus Ioannes in Evangelio testatus est: *Propter pharisaeos non confitebantur*⁸. Verum enimvero non solum Bullarium Romanum daturos promittimus ad pontificatum usque Summi Pontificis Pii papae IX (Quem diu sospitet Deus) perductum; sed et *Appendicem*, centies promissam, cuius nihilominus autographa non adhuc ad manus habuimus; quae, ut primum ad nos delata fuerint, statim praelo commitemus.

Nihil nunc superest, Lector benevole (nequa, propter sermonis nostri prolixitatem, possit animum tuum defatigatio retardare), nisi ut te etiam atque etiam rogemus, ut nos opusque nostrum tuo favore excipias atque complectaris; pro quo gratias tibi in antecessum agimus, speramusque fore ut olim quoque referre quam maximas possimus.

(8) Cap. XII, 42.

Augustae Taurinorum, xv kal. martii an. M. DCCC. LXV.

TABULA

Quae novum ordinem refert, quo chronologice dispositae sunt Pontificiae Constitutiones in Editione Taurinensi, collatum cum veteri ordine Romanae Editionis⁽¹⁾.

Edit. Taur.	Edit. Rom.	Edit. Taur.	Edit. Rom.
GREGORII XIV CONSTITUTIONES.		CLEMENTIS VIII CONSTITUTIONES.	
A.D.	Tom. V.	A.D.	Tom. V.
1590-91 I ad V	Idem in utraque ordo . . . I ad 5	1592 I ad VI	Idem vetus et novus ordo . . . I ad 6
1591	VI Dum quanta 45	» VII Excelsa divinae potentiae . . . 385	» VIII Salvatoris Domini nostri . . . 386
»	VII Cogit nos depravata 6	» IX Inter multiplices 7	» X Pro nostro pastorali 8
»	VIII Si de restituendis 7	» XI Hodie ex certis causis 9	» XII Inter caeteros animi nostri . . . 10
»	IX Cum nuper felicis 8	» XIII Romanus Pontifex 11	» XIV Pastoralis officii cura 12
»	X Cum dudum felicis 9	» XV In Apostolicae Sedis 13	» XVI Etsi dubium nemini 14
»	XI Cum sicuti nuper 10	» XVII Quae ad sublevationem 15	» XVIII Cum, sicut accepimus 16
»	XII Quanta Christianae 11	» XIX Officii nostri partes 17	» XX Religiosos viros 18
»	XIII Decet Romanum Pontificem . . . 12	» XXI Speculatores domus Israel . . . 19	» XXII De circumspecta 20
»	XIV Cum tu in alina urbe 13	» XXIII Romanus Pontifex 21	» XXIV Circa curam pastoralis 22
»	XV Exponi nobis nuper 14	» XXV Ea semper fuit Sedis Apost. . . 23	» XXVI Ad Rom. Pontificem spectat . . 24
»	XVI Regimini universae 15	» XXVII Vineae electae Domini 25	» XXVIII Exponi nobis nuper fecit . . . 26
»	XVII Onus apostolicae servitutis . . . 16	» XXIX Exigit nobilitas generis 27	» XXX Exposcit pastoralis officii . . . 28
»	XVIII Cum alias nonnulli 17	» XXXI Pro commissa nobis 29	» XXXII Illius vices, licet immeriti . . . 30
»	XIX Reminiscimur dum ecclesiae . . . 18	» XXXIII Dispensate clementia 31	» XXXIV Exponi nobis nuper 32
»	XX Expedit interdum ea 19	» XXXV Pastoralis nostri muneris 33	» XXXVI Inter multiplices 34
»	XXI Sedes apostolica 20	» XXXVII Expositum nobis nuper 35	» XXXVIII Inter caetera cordis 36
»	XXII Decet Romanum Pontificem . . . 21	» XXXIX Singularis devotionis affectus . 37	» XL Quae ad restituendos 38
»	XXIII Sanctissimus D. N. Gregorius . . . 22	» XLI In regendis populis 39	» XLII Cum nullum firmitus 40
»	XXIV Dum vestram pietatem 23	» XLIII Cum tu, quem nos 41	» XLIV Cum sacrorum Bibliothorum . . . 42
»	XXV Sollicitudo ministerii pastoralis . . 24	» XLV Aequitati consentaneum 43	» XLVI Infirma aevi conditio 44
»	XXVI Ecclesiae catholicae 25	» XLVII Expositum nobis nuper fuit . . . 45	» XLVIII Graves et diuturnae 46
»	XXVII Beati Francisci confessoris . . . 26	» XLIX Charitas Dei et Domini 47	
»	XXVIII Romanus Pontifex religiosis . . 27		
»	XXIX Romanum decet Pontificem 28		
»	XXX Cum, sicut accepimus, 29		
»	XXXI Salubrem monasteriorum 30		
»	XXXII Inter caetera quae internis 31		
»	XXXIII Praeclara pietatis 32		
»	XXXIV Decet quoslibet ecclesiasticos . . 33		
»	XXXV Maiestatis tuae nomine 34		
»	XXXVI Ad nos in supremo 35		
»	XXXVII Exponi nuper fecit 36		
»	XXXVIII Rom. Pontifex religiosorum . . . 37		
»	XXXIX Cum sicut accepimus 38		
»	XL Ecclesiae catholicae 39		
»	XLI Illius, qui pro gregis Domini 40		
»	XLII Alias siquidem felicis 41		
»	XLIII Quae pro indemnitate 42		
»	XLIV Ex iniuncto nobis 43		
»	XLV Ad Romanum Pontificem 44		
»	XLVI Sanctissimus in Christo 45		
INNOCENTII IX CONSTITUTIONES.			
A.D.	Tom. V.		
1591	I ad VI Eodem ordine in utraque editione editae.		

(1) Haec Tabula cur a Pontificatu Gregorii XIV initium sumat, ex praefatione cognoscet.

INDICULUS

SS. PONTIFICUM CONSTITUTIONUM

QUAE IN TOMO IX

EXTRA ORDINEM CHRONOLOGICUM VAGANTUR.

(Vide Adv. praepositam indiculo tomi x).

Adv. Cum in toto volumine IX nulla legatur praecedentium Pontificum constitutio inserta, ita tantummodo Sixti V et Clementis VIII constitutiones, quae extra ordinem dispositae ibi leguntur, indicabimus.

Datum A. D.		Pag.
	SIXTUS V.	
1 iulii	1585 Ex debito ministerii pastoralis	104
15 aprilis	1586 Dilectis filiis protectori, etc.	107
20 maii	1586 Cum nos nuper	108
15 ianuarii	1589 (1) Cum pro suprema	148
3 aprilis	1589 Cum sanctae Romanae Ecclesiae	155
8 iulii	1589 Inter cetera cordis nostri	109
22 iulii	1589 Cum dilecti filii confratres	108
An. 1589 (absque data mensis et diei)	Pastoralis nostra sollicitudo	140

Adv. Reliquae Sixti PP. V Constitutiones extra ordinem vagantes habentur ordinatim dispositae in Appendice in ipso tomo IX a pag. 339 ad 381.

Datum A. D.		Pag.
	CLEMENS VIII.	
26 iulii	1592 Sanctissimus D. N. dixit	521

(1) At videtur potius legendum an. 1590, et tunc suo ordine reperiretur.

SIXTI PAPAE QUINTI

CONSTITUTIONES

Anno pontificatus sui quarto editae

An. C. 1588

CXXV.

*De tertiis decies centenis millibus nummum aureorum in arce Sancti Angeli repositis, inde ullo umquam tempore, nisi in praescriptis casibus, certa que desuper servata forma, depromendis*¹.

**Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Etsi nos permultis superiorum tempo-

¹ Alia decies centena millia hic Pontifex pro S. R. E. praesidio in primo, et alia decies centena millia in secundo sui pontificatus anno collegit, et in eadem arce reposuit, indeque

rum experimentis edocti, satis superque intelleximus quot quantisque casibus humana sit obnoxia conditio, mens tamen nostra divina quadam inspiratione a patre luminum Deo est tandem admonita, ad ea pro viribus paranda praesidia, quibus b. Petri navis, cuius gubernacula nobis licet immeritis, commissa sunt, inter varias miserabilis huius vitae procellas tutam incolumisque servari posset. Proinde cum

promi vetuit in const. XLIII, *Ad clavum apostolicae*, huius tom., pag. 693. et in const. CVIII, *Anno superiore*, Ibidem, pag. 939, et has constitutiones Pontifices successores omnes confirmarunt.

An. C. 1588

Hic Pontifex pro S. R. E. praesidio in primo sui pontificatus anno decies centena millia nummum aureorum, et postquam in secundo collegit, et in arce S. Angeli reposuit, indeque promi vetuit.

ad res difficiles explicandas, ac maxima pericula gravissimaque discrimina evitanda, pecuniarum copiam quamplurimum conferre dignosceremus, primo nostri pontificatus anno decies centena nummum aureorum millia; altero vero, altera itidem decies centena millia in certum sanctiusque aerarium (quod in pontificia S. Angeli arce constitutum est) summa diligentia industriaque retulimus; ac de utrisque decies centenis millibus nummum perpetuo asservandis, nec ullo inde umquam tempore, nisi ad praescriptos maximeque necessarios usus depromendis et erogandis, binas constitutiones edidimus, quarum tenores, tametsi hic pro insertis et expressis haberi volumus, illos nihilominus etiam de verbo ad verbum, quatenus opus sit, inseri mandamus.

Et in hoc tercio anno ex alia causa hic emanatis, habita de super cum S. B. Ecclesiae card. consultatione, alia decies centena millia nummum aureorum collegit.

§ 1. Verumtamen cum adversus eiusdem apostolorum principis navem novos quotidie concitari fluctus, ac Turcarum praecipue tyrannum, atrocissimum christiani nominis hostem, ab immanissimis haeticis et schismaticis (qui iam non amplius de fide aut de religione contendunt, sed de catholicorum pernicie et interitu dies noctesque cogitant) sollicitari audiamus, ut ingentem instruat classem, totisque viribus in christianorum exitium insurgat, eosdemque Ecclesiae Dei perduelles nihil in dies enixius moliri quam ut inconsultilem Christi Iesu Redemptoris tunicam, hoc est catholicam Ecclesiam, discendant, ac regna et populos a christianis principibus teterrimo impietatis eorum schismate alienent. Quocirca ingentes et luctuosas turbas in florentissimo Galliae regno iamdiu excitatas quotidie magis alere atque conflare non desistunt, atque adeo in variis Germaniae locis, equitum pedi-

tumque collecta manu, passim ac impune acerbiore iniurias gravioraque damnaminantur; venerabiles fratres nostri S. R. E. cardinales, quibus cum a nobis hac de re saepius actum est, animadvertentes maioribus malis ingruentibus majori etiam pecuniarum praesidio Apostolicae Sedis opus esse, operae precium duxerunt ut a nobis alia decies centena nummum aureorum millia, praeter bina superiora, pontificio nostro in aerario collocarem.

§ 2. Nos vero, qui non ignoramus et praesidem civitatis frustra vigilare, nisi eam Dominus custodiat, et ipsum Dominum tentari, nisi qui praest, vires nervosque omnes intendat, ut ea faciat et praestet, quae ad civitatem tuendam servandamque pertineant, eorumdem fratrum nostrorum consilium summopere probantes, clementissimi Dei benignitate freti, ad huiusmodi pecuniarum summam cogendam, eamque in idem pontificium aerarium referendam, mentem omnem animumque adiecimus. Motu proprio igitur et ex certa nostra scientia, ac habita super hoc cum eisdem venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus in consistorio nostro secreto matura deliberatione, de eorum consilio et unanimi consensu, hac praesenti nostra perpetuo valitura constitutione, dicta alia tertio loco decies centena millia nummum aureorum in eadem arce nostra pontificia S. Angeli, et sanctiori aerario nunc recondimus, reponimus et collocamus, ac Christo Domino nostro, Beatae Mariae semper Virgini et sanctis apostolis Petro et Paulo offerimus et dicamus, iisdem omnino legibus et conditionibus, quae in prioribus nostris superius descriptis con-

Et modo in dicta arce Sancti Angeli ea reponit, Deoque et eius Virgini Mariae ac SS. apostolis Petro et Paulo dicat, indeque promi (praeterquam in casibus hic exceptis) prohibet.

stitutionibus praescriptae et praefinitae sunt. Declarantes nostrae voluntatis mentisque esse ut quod in ipsis prioribus constitutionibus de recuperatione Terrae Sanctae et generali expeditione contra Turcas dictum fuit, idem etiam locum obtineat quoad omnes has Deo dicatas pecuniae summas, in recuperatione regionum a quibuscumque catholicae Romanae Ecclesiae hostibus occupatorum, et in expeditione quam contra eosdem decerni ac fieri contigerit.

Formamque depromendi pecunias in praedictis casibus hic apponit et servari praecipit.

§ 3. Ubi vero in praescriptis casibus pecuniarum aliquid sumi necessitas postulaverit, volumus ut de tota summa tam superioribus annis quam etiam nunc reposita, hoc prorsus et non alio modo pecuniae sumantur et erogentur: nimirum, ut in consistorio secreto praescriptarum necessitatum qualitate ac rerum et temporum ratione diligenter perpensa, atque ita cogente trium saltem ex quatuor partibus cardinalium, qui consistorio interfuerint, sicuti in praeserta constitutione nostra sancitum est, consensu, decreto et subscriptione adhibitis, ex ternis decies centenis millibus aureorum nummum a nobis repositis¹ non ultra quingenta millia nummum promi liceat. Et ea quidem quingentorum millium summa, non tota simul, sed paulatim, moderate et successive depromatur, per certas portiones, quae in eodem consistorio, in quo de tota re deliberabitur, a tribus partibus cardinalium, ut dictum est, omnibus diligenter examinatis, decretatae et praefinitae fuerint. Quod si ipsis quingentis millibus erogatis et consumptis, praescripti casus et necessitates novam impensam requisierint, tunc iterum proposita et adhibita in consistorio consultatione, si consensus, decretum et subscriptio trium ex quatuor partibus cardinalium, ut supra dictum est,

¹ Cher. addit non ultra sextam partem, id est etc. (R. T.).

accesserint, aliam summam, non tamen quingenta millia aureorum excedentem, illamque pariter non statim totam, sed moderatione ea servata, eoque, quem diximus, modo limitatam et praefinitam, sumi posse permitimus. Ceterum statuimus, prout aliis prioribus nostris constitutionibus ordinatum est, ut partes et portiones pecuniae supradictae, quae in aliquo ex praemissis casibus sumptae fuerint, cum eius impensae faciendae ratio cessaverit, omnino in aerarium unde depromptae fuerunt, integrè restitui ac reponi primo quoque tempore debeant.

§ 4. Has autem Deo dicatas pecunias nullo umquam tempore, nisi aliqua ex iis quas diximus, necessitas urgeat et requirat, neque in totam neque ex aliqua parte amoveri erogative quovis modo a nobis posse volumus, eamque amovendi et erogandi potestatem et facultatem a nobis ipsis abdicamus. Idque successores nostros Romanos Pontifices, proposito sibi tremendo iudicio, in quo summo patrifamilias de administrata villicatione exquisita reddetur ratio, eodem plane modo facturos esse confidimus et speramus. Tandemque Deo per praesentes oblatam pecuniam, una cum illa priori, nos integram, ut dictum est, conservaturos esse, ac perinde omnino, ac res et bona Ecclesiae immobilia nos habituros promittimus, iuramus et vovemus; et sicuti omnes cardinales praesentes et infrascripti voverunt, promiserunt ac iurarunt, ita per alios cardinales nunc et pro tempore existentes, ac per successores nostros, quando et quoties superius ordinatum fuit, et iuxta formam nunc traditam iurari, promitti ac voveri debere decernimus.

§ 5. Denique cetera omnia et singula in eadem constitutione suprascripta quomodolibet expressa, constituta et decreta, etiam in hac pecunia a nobis, ut praefertur, nunc collocata et recondita, et quoad

Praedictaque se observatum vovit, et sicuti cardinales infrascripti praesentes idem promiserunt, et ita alii cardinales pro tempore idem promitti debet, prout in constit. in nota ad rubricam.

Cetera omnia in dicta constitutione contenta denuo decernit et praecipit.

CXXVI.

praesentes nostras litteras, in omnibus et per omnia, penitus, omnino et inviolabiliter observari et locum habere volumus, praecipimus et mandamus.

§ 6. Si quis autem fortasse nostrorum successorum, id quod minime credimus, huic nostrae constitutioni omnino aut aliqua ex parte derogare aut contra statuere voluerit, aut depromptam pecuniam, ut supra sancitum est, in idem aerarium non restituerit, admonemus post derogantis aut contra statuentis contraque facientis obitum, liberum esse successoribus, ea derogatione et quibusvis aliis, quae contra statuta sunt, non obstantibus, pro pecunia contra huius constitutionis praescriptum sumpta ac deprompta recuperanda ¹, tam adversus cardinales idem consentientes aut quoscumque eorum haeredes, quibus ad ipso Pontifice aut cardinalibus bona quovis titulo vel quavis ratione obvenierint, agere et possessionem bonorum, quae ad ipsos posteros pervenerint, adipisci retinerique, donec quicquid pecuniae depromptum est, id omne in aerarium referatur et restituatur, eaque ipsa bona, siquo modo, ut supra dictum est, a forma per nos constituta recedi contigerit, huiusmodi obligationi atque oneri obnoxia et addicta esse volumus, singulis quae his nostris litteris adversari possent vel quomodo obesse, penitus remotis ac non obstantibus.

§ 7. Nulli ergo omnino hominum, etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, quinto kalendas maii, pontificatus nostri anno quarto.

† Ego SIXTUS, catholicae Ecclesiae episcopus promitto, voveo et iuro.

Sequuntur cardinalium subscriptiones.
Dat. die 27 aprilis. 1588, pontif. anno IV.

¹ Cher. addit *tam adversus Pontificis derogantis et contra facientis posteros seu coniunctos omnes quam etc.* (R. T.).

Revocatio licentiarum per ministros generales aut alios superiores quorumcumque monasteriorum Ordinis Heremitarum S. Augustini in regnis Hispaniarum, quibuscumque fratribus dicti Ordinis possidendi redditus ac pecunias penes se retinendi concessarum, cum prohibitione ut in posterum tales licentiae concedantur ¹.

Sixtus Papa V ad perpetuam rei memoriam.

Pro suscepto munere pastoralis officii, illud praeter cetera studemus cura et diligentia efficere, ut religiosi in officio et in debita observantia regularis disciplinae contineantur, ac pravi abusus, qui ex nimia indulgentia superiorum suorum aut alias irrepserunt, de medio tollantur.

§ 1. Nuper siquidem ad aures nostras pervenit nonnullos fratres Ordinis Heremitarum S. Augustini in diversis provinciis regnorum Hispaniarum reperiri, qui redditus pecuniasque possident, ac penes se retinere et in propria commoda convertere, famulos laicos intra claustra domorum regularium retinere, illosque dum equitant secum adducere, habitum regularem extra loca sui Ordinis subitus gestare, in communi cum aliis fratribus non vivere, diversaque alia committere posse. Ac denique se in foro conscientiae ab obedientia suorum superiorum exemptos esse, ac praemissa et occulta alia quae ipsius Ordinis regularibus institutis adversantur, eis licere praesumunt, sub praetextu quod sint graduati in theologia vel publici professores, aut ex permissione ministri generalis seu aliorum dicti Ordinis superiorum, in maximum animarum periculum et scandalum plurimorum:

¹ Ex Regest. in Secret. Brevium.

Revocatio ac prohibitio de quibus in rubrica.

§ 2. Quibus opportune providere apostolica auctoritate volentes, omnes et quascumque licentias, permissiones, indulta, indulgentias, exemptiones et facultates, quarum tenores praesentibus haberi volumus pro expressis, per ministros generales vel provinciales, aut alios superiores quorumcumque monasteriorum sive regularium domorum dicti Ordinis in Hispaniarum et aliis regnis insulisque illis adiacentibus et aliis locis ditioni Philippi regis subiectis, quibusvis Ordinis monasteriorum et domorum huiusmodi fratribus super praemissis vel eorum aliquo, aut alias contra dicti Ordinis regularia instituta, constitutiones, ordinationes et decreta, ac regularem dicti Ordinis observantiam, ordinaria aut alia quavis auctoritate vel causa quomodolibet concessas, apostolica auctoritate, tenore praesentium, revocamus, cassamus, irritamus, annullamus, viribusque et effectu carere, ac nullius roboris vel momenti esse, neque cuique omnino suffragari posse aut debere, etiamsi super illis a quocumque iudice, etiam Romanae Curiae, quavis causa vel occasione, aliquod decretum approbationis, etiam ex causa transumptandi, emanaverit; necnon quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum et inane decernimus et declaramus. Ac districtius inhibemus, in virtute sanctae obedientiae, modernis et pro tempore existentibus ministro generali, provincialibus ac aliis dicti Ordinis superioribus quibuscumque, quavis auctoritate fungentibus, ne tales licentias, permissiones, indulta, indulgentias, exemptiones, praerogativas et facultates cuiquam, quavis occasione vel causa aut praetextu, concedere audeant vel praesumant.

§ 3. Et nihilominus universis et singulis monasteriorum ac domorum dicti

Ordinis in dictis regnis, insulis ac locis praedictis, totoque ipsius Philippi regis dominio, ut praefertur, consistentibus provincialibus et quibusvis aliis superioribus per praesentes committimus et mandamus ut, huiusmodi licentiis, indultis et aliis praedictis non obstantibus, fratres praedictos ad observantiam regularem omnino cogant et compellant, perinde ac si licentiae, indulta et alia huiusmodi non emanassent. Ac propterea eisdem provincialibus et superioribus, ac eorum unicuique contra quoscumque fratres talia illicita perpetrantes procedendi, eosque condignis poenis iuxta regularia instituta et dictas constitutiones reformatorias corrigendi et puniendi, contradictores quoslibet et rebelles per censuras et poenas ecclesiasticas, appellatione postposita, compescendi, auxiliumque brachii saecularis invocandi plenam, liberam et omnimodam facultatem concedimus et impartimur.

§ 4. Non obstantibus praemissis, ac quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die XI iunii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 11 iunii 1588, pontif. anno IV.

CXXVII

Approbatio congregationis clericorum regularium Minorum, cum aliquarum gratiarum concessione.

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Sacrae religionis propagationem nostris potissimum temporibus ubique vigere, eiusque fructus Domino gratissimos et universae christianae reipublicae utilissimos, animabusque fidelium nimium sa-

Executio in praesentibus monasteriorum superioribus deman- data.

Derogatio contrariorum.

Proemium.

lutares quos ex personarum ibi degen-
tium devotis et continuis precibus, cum
vitae probitate et sanctitate coniunctis,
provenire cognoscimus, accrescere sem-
per ex animo desiderantes, quo Ecclesia
haec visibilis, quae contra harum tene-
brarum principes et rectores perpetuo
militat, huius mundi nequitiis et hosti-
libus insidiis facilius resistere, et morti-
fera tela propulsare queat, fidelium vota
in id ipsum tendentia ad exauditionis gra-
tiam libenter admittimus, illisque favo-
rem apostolicum impartimur, prout ipsa
videntur exposcere, et nos conspiciamus
in Domino salubriter expedire.

§ 1. Sane pro parte dilectorum filio-
rum Ioannis Augustini Adorni presbyteri
Januensis et sociorum nobis exhibita pe-
titione continebat quod ipsi pluribus ab hinc
annis, tamquam divino afflatu inspirati,
ad omnipotentis Dei gloriam et anima-
rum salutem, unam presbyterorum et cle-
ricorum regularium congregationem in-
stituere, ac ut cum maiori animi quiete
Deo servire et illi magis adhaerere pos-
sint, tria substantialia religiosae vitae,
paupertatis scilicet, castitatis et obedi-
entiae vota, emittere, ac sub solito et com-
muni habitu clericali in unum habitantes,
et in communi ac de communi viventes,
necnon Deo humiliter et devote, quan-
tum Ipse dederit, servientes, sub nostra
et Apostolicae Sedis immediata subiec-
tione et speciali protectione, regularem
vitam ducere, ac continuis orationibus
spiritualiumque operum exercitio et as-
pera carnis maceratione, ad suarum a-
liorumque christifidelium animarum salu-
tem et profectum, vacare decreverunt.

§ 2. Quare nobis humiliter supplicari
fecerunt quatenus eorum pio desiderio
huiusmodi annuere; aliasque in praemis-
sis opportune providere de benignitate a-
postolica dignaremur.

§ 3. Nos igitur Ioannem Augustinum

et socios praedictos ac eorum quemlibet
a quibusvis excommunicationis, suspen-
sionis et interdicti aliisque ecclesiasticis
sententiis, censuris et poenis, a iure vel
ab homine, quavis occasione vel causa
latis, si quibus quomodolibet innodati exi-
stunt, ad effectum praesentium dumtaxat
consequendum, harum serie absolventes
et absolutos fore censentes, huiusmodi
supplicationibus inclinati, unam congre-
gationem regularem presbyterorum et cle-
ricorum regularium Minorum nuncupan-
dorum, per unum praepositum genera-
lem, qui presbyter esse, et hac prima
vice per Ioannem Augustinum et socios
praedictos, vel eorum maiorem partem,
postquam professionem emisserint, et dein-
ceps futuris temporibus per capitulum
generale dictae congregationis, per ma-
iorem partem suffragiorum, ad vitam e-
ligi debeat, regendam et gubernandam,
ad nostrum et Sedis Apostolicae bene-
placitum, auctoritate apostolica, tenore
praesentium, permittimus et indulgemus,
illamque sub B. Petri ac nostra et dictae
Sedis immediata subiectione et speciali
protectione recipimus.

§ 4. Necnon eidem congregationi, ut,
pro illius ac ecclesiarum, domorum et
personarum salubri statu et directione,
quaecumque statuta et ordinationes ratio-
nabilia et honesta ac sacris canonibus et
concilii Tridentini decretis non contraria,
per Sedem Apostolicam approbata, con-
dere et facere; illaque pro temporum
qualitate, ac prout expedire videbitur,
mutare et in totum tollere, aliaque de
novo condere.

§ 5. Eisdemque Ioanni Augustino et
sociis, ac cuilibet ipsorum, ut tria sub-
stantialia religiosae vitae, ut praefertur,
paupertatis, castitatis et obedientiae vota
publice in cuiuscumque archiepiscopi, e-
piscopi vel vicarii in spiritualibus genera-
lis manibus, coniunctim vel divisim, tam

Quae congre-
gationem ap-
probat et ab
uno praeposito
generali regi
libet.

Statuta con-
dendi pro eius
regimine facul-
tatem conce-
dit.

Triaque vota
substantialia e-
mittendi.

in Urbe quam alias ubilibet, emittere et
solemniter profiteri.

§ 6. Ac sub communi et humili habitu
pauperum clericorum, subque denomi-
natione et nuncupatione clericorum et
presbyterorum regularium Minorum, in
communi ac de communi viventes, in lo-
cis religiosis aut saecularibus, prout ipsis
ab illis quorum loca ipsa erunt, conces-
sum fuerit seu expedire videbitur, in u-
num habitare.

§ 7. Ac alios quoscumque saeculares
clericos, et etiam laicos, qui, Deo aspi-
rante, ad huiusmodi vitae frugem et com-
munem vivendi modum sese conferre vo-
luerint, recipere, et post annum proba-
tionis, ad talem trium votorum professio-
nem in manibus ipsius praepositi genera-
lis, vel alterius, iuxta ipsius congregatio-
nis instituta et faciendas ordinationes, ac
sacrorum canonum et concilii huius-
modi dispositionem emittendam, et ad
huiusmodi communem vivendi modum ad-
mittere.

§ 8. Ac horas canonicas, diurnas pa-
riter et nocturnas, necnon missas et alia
divina officia, simul et divisim, secundum
usum et morem Romanae Ecclesiae, et
iuxta breviarium Romanum noviter com-
pilatum, etiam in Ecclesia dicere et re-
citare.

§ 9. Quodque ipsius congregationis
presbyteri, ab ipsius congregationis praepo-
sito generali vel alio superiore, ac ab
ordinario loci approbati, et de licentia ip-
sius generalis seu praepositi domus, in
qua pro tempore habitaverint, quorum-
cumque christifidelium confessiones au-
dire, illosque a quibusvis peccatis, exces-
sibus et criminibus, non tamen Sedi A-
postolicae quomodolibet reservatis, ab-
solvere.

§ 10. Ac quibuscumque christifideli-
bus vere poenitentibus et confessis, san-
ctissimum Eucharistiae Sacramentum,

sine tamen suorum parochorum et iu-
rium parochialium praepiudicio, mini-
strare.

§ 11. Necnon quascumque domos re-
gulares dictae congregationis, pro illo-
rum usu et habitatione, cum ecclesia,
campanili, domibus, hortis, hortaliis et
aliis officinis necessariis, construere et ae-
dificare, seu construi et aedificari facere,
vel iam constructas et aedificatas reci-
pere libere et licite valeant, dictasque
domos ex nunc prout ex tunc et e con-
tra postquam constructae et aedificatae
seu receptae, ut praefertur, fuerint, in
domos regulares dictae congregationis,
auctoritate et tenore praedictis, concedi-
mus et indulgemus.

§ 12. Quocirca universis et singulis
venerabilibus fratribus patriarchis, ar-
chiepiscopis, episcopis ac dilectis filiis eo-
rum vicariis in spiritualibus, aut officia-
libus generalibus, ac Curiae causarum Ca-
merae Apostolicae generali auditori, nec-
non abbatibus, prioribus, praepositis, de-
canis, archidiaconis, canonicis et capitu-
lis, ac aliis, ad quos quomodolibet spe-
ctat et spectabit in futurum, per aposto-
lica scripta mandamus quatenus ipsi, vel
duo aut unus eorum, per se vel alium
seu alios, praesentes litteras et in eis con-
tenta quaecumque, ubi et quando opus
fuerit, ac quoties pro parte congregatio-
nis Minorum huiusmodi, illiusque praepo-
siti, officialium, ministrorum et perso-
narum vel alicuius eorum fuerint requi-
siti, solemniter publicantes, eisque in
praemissis efficacis defensionis praesidio
assistentes, faciant auctoritate nostra ob-
servari, ipsamque congregationem Mino-
rum illiusque singulares personas praem-
missis omnibus pacifice frui et gaudere.
Non permittentes congregationem praed-
ictam, illiusque personas, desuper per
quoscumque quomodolibet indebite mo-
lestari. Contradictores quoslibet et rebel-

Domos regu-
lares constru-
endi.

Executores
hulus consti-
tutionis deputat.

Sub humili ha-
bitu ac denomi-
natione Cleri-
corum Regula-
rium in commu-
ni et de com-
muni vivendi.

Alios ad Re-
ligionem reci-
piendi.

Officia divina
secundum usum
S. R. E. cele-
brandi.

Confessiones
praevia ordin-
ari approbatione
audiendi et ab-
solvendi, etc.

Sacramenta
ministrandi.

Ioannes Augu-
stini Adorni
et alii quendam
clericorum con-
gregationem in-
stituere, re-
gularem vitam
in continuis or-
ationibus et a-
liis piis operi-
bus ducendo.

Et Papae pro ap-
probatione sup-
plicarunt;

les, per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, ac legitimis super his habendis servatis processibus, sententias, censuras et poenas ipsas etiam iteratis vicibus aggravando, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

§ 12. Non obstantibus felicis recordationis Bonifacii Papae VIII, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diaetis, dummodo ultra tres diaetas aliquis vigore praesentium ad iudicium non trahatur; aliisque apostolicis, ac in provincialibus et synodalibus conciliis editis, generalibus vel specialibus, constitutionibus et ordinationibus apostolicis contrariis quibuscumque; aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

Datum Romae apud Sanctum Petrum, sub annulo Piscatoris, die prima iulii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 1 iulii 1588, pontif. anno IV.

CXXVIII.

Canonizatio Sancti Didaci confessoris, Ordinis fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia professoris, suaeque festivitatis institutio, pro die XII mensis novembris, quotannis celebrandae.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Rex regum ante omnia saecula Christus Dominus, qui, propter perditam salutem hominis, forma servi accepta, in

plenitudine temporis factus est homo, Ecclesiam suam unice dilectam, subque pretioso sanguine acquisitam, supra beatissimum apostolorum principem Petrum, cui petrae firmitatem dedit, in se Ipso summo angulari lapide a christianae fidei primordiis aedificavit, et usque ad saeculi consummationem per omnes temporum aetates mirabiliter semper aedificat. Divinum vero admirabilis huius aedificationis artificium, nec inflata mundi sapientia capit, nec terrena et carnalis prudentia ullo modo assequitur; diaboli autem astutia et superbia contremiscit. Nimirum quemadmodum ex pauperibus et contemptis plerumque hominibus, humili et obscuro loco natis, nullis artibus, nulla eloquentia instructis, nullo denique humanae potentiae praesidio communitis, tamquam ex abiectis et reprobatis lapidibus, tanta fiat moles, tam pulchra, tam ornata, tam fortis, tam stabilis, in tantam demum consurgat altitudinem, ut ipsae inferorum portae, eius robur ac firmitatem perhorrescant. Sed viae Dei non sunt viae hominum, nec cogitationes eius sicut cogitationes eorum. Itaque non multi sapientes secundum carnem, non multi potentes, non multi nobiles, sed quae stulta sunt mundi, elegit Deus, ut confundat fortia; et ignobilia mundi et contemptibilia elegit Deus, et ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret, ut non gloriaretur omnis caro in conspectu eius. Sic omnipotens Deus per scandalum crucis et per stultitiam praedicationis salvos fecit credentes, sic ab ipsis nascentis Ecclesiae initiis per sapientem apostolorum infantiam et per fortissimam martyrum infirmitatem, Graecorum sapientiam infatuavit, et gentium potentiam deiecit atque prostravit; sic denique per succedentes aetates brachio fortitudinis suae deposuit potentes de sede, et exaltavit humiles sanctos suos.

§ 1. Hinc superiori saeculo, et patrum

nostrorum memoriae valde propinquo, ex humili familia fratrum Minorum S. Patris Francisci humilem beatum Didacum, in Hispania natum, non doctrina praecellentem, sed quales primi illi nostri magistri et principes fuerunt, sine litteris humano studio comparatis, sed idiotam et in sancta Religionis professione laicum, delegit, in quo ostenderet abundantes divitias gratiae suae; cuius admirabili vitae sanctitate et exemplo multos ad viam salutis perduceret, et senescentem ac pene decrepitem mundum magis magisque coargueret, quia quod stultum est Dei, sapientius est hominibus, et quod infirmum est Dei, fortius est hominibus.

In regnis Hispaniarum virtutibus et miraculis clarum, quarum virtutum aliqua recensentur.

§ 2. Itaque pater misericordiarum Deus, qui facit mirabilia magna solus, hunc servum suum parvulum et demissum coelestibus donis suis adeo ornavit, tantoque Spiritus Sancti igne incendit, manumque suam ad sanitates et signa et prodigia, beati Didaci meritis, cum in eius vita, tum post mortem efficienda, tam mirifice extendit, ut is non solum apud suos in florentissimis Hispaniae regnis notus et clarus esset, sed apud exteros etiam eius nomen magna cum gloria pervulgaretur. Iustus enim et misericors Dominus servos suos fideles, quos ante mundi constitutionem elegit et praedestinavit ad vitam, non solum in coelo semper coronat, sed saepe etiam in terra, ubi fortiter et legitime certaverunt, multo gloriae splendore cumulat atque illustrat. Nimirum, ut praecelas illas suas promissiones persolvat: *Dabo vos, inquit, nominatos, et in gloriam et in laudem in cunctis populis terrae; ut se Ipse in Sanctis suis mirabilem demonstret, et potentiam suam signis et virtutibus declaret, ut propositis Sanctorum gloriosis laboribus et meritis, qui homines fuerunt nobis similes, circumdati infirmitate, segnitiem et tarditatem nostram in via virtutis excitet, et frigescentem*

Bull. Rom. Vol. IX.

tem caritatem accendat; ut haeticorum pravitatem coerceat, perversitatem confundat, dum ad sacras eorum reliquias, divina virtute, aegroti curantur, daemones pelluntur; ut mortuos qui in Domino sunt mortui, beatos esse et multo felicius vivere omnes intelligant. Postremo ut amici Dei multo maxime honorentur, et qui sancti sunt apud Deum, sancti etiam ab hominibus habeantur; ad quorum nos opem confugientes, eosque pie invocantes, eorum suffragiis adiuti, coelestem misericordiam facilius impetremus. Merito igitur beatum Didacum laudamus, quem Deus multis et illustribus ostendit miraculis praedicandum; de cuius beati viri vita et rebus gestis, purissimae fidei integritate, morum excellenti sanctitate, signorum admirabilitate pauca quaedam libenter pro nostro pastoralis officio populo Dei proponimus, ut laudetur Deus in Sancto suo, et fidelium devotio tamquam salutari quodam et pericundo cibo nutriatur, omnesque Deo gratias agant, publico nostro et huius sanctae Apostolicae Sedis testimonio, quae a Spiritu Sancto gubernatur et regitur, beati Didaci sanctitatem optimo iure declaratam esse et promulgatam.

§ 3. Natus est beatus Didacus in Hispania, in Provincia Bethica, et in oppido, cui nomen est sanctus Nicolaus de Portu, quod est in diocesi Hispalensi. Et is quidem, ut foecundus ager coelestis gratiae imbri irrigatus, uberes fructus cito protulit.

§ 4. Nam adolescens ex medio Babylonis fugiens, hoc est, ex laqueis et periculis saeculi, poenitentis habitu indutus, in propinquam solitariam ecclesiam, una cum pio quodam sacerdote spiritualis vitae duce et socio, secessit; ubi novus Christi miles in huius fallacis mundi contemtionem, et omnium humanarum rerum despicientiam, in coelestium contempla-

B. Didacus in Hispania natus est.

Adolescens apud quendam piuum sacerdotem vixit.

tione, in corpore domando et spiritui subiiciendo se assidue exercens, magna cum suorum oppidanorum aedificatione praeclarum tirocinium posuit.

§ 5. Post aliquot vero annos, ut se arctioribus vinculis Christo adstringeret, et a mundi tempestatibus quam longissime discederet, et sub suavi obedientiae iugo, Deo securius et fructuosius serviret, in portum seraphicae S. Francisci Religionis confugit, eamque prope Cordubam in conventu de Arrixafa, ut vocant, quem fratres Minores, qui nunc de Observantia nominantur, incolunt, verbis expressis est professus. Hic iam athleta Christi amplissimum virtutum stadium ingressus, tamquam obliviscens quae retro erant, et ad ea quae sunt priora se extendens, coepit omni contentione corporis et spiritus persequi, divina gratia suffragante, bravium supernae vocationis. Summa cura et diligentia in Regulae observatione versabatur, quam in omni vita sancte adeo inviolateque servavit, ut ipse in cunctis religiosis functionibus et officiis vivens quaedam et expressa regula esse videretur.

§ 6. In primis vero, quia sapientissimus architectus Spiritus Sanctus sublime regularis perfectionis aedificium in eo extruebat, altissimum humilitatis fundamentum iecit, et ut prudens ille aedificator in Evangelio laudatus, fodit in altum et aedificavit domum super petram: nihil sibi tribuens, nulli se anteponeus, quo plura a Deo accipiebat, eo demissius se gerens. Itaque nullae tentationum procellae, nullae superbiae et inanis gloriae venti, nullae diaboli machinationes domum illam tam egregie fundatam movere aut labefactare potuerunt. Superiorum et praelatorum mandata et iussa tanta obedientia tantaque alacritate exequabatur, ac si Deum in eis loquentem audivisset. Sanctam paupertatem Domini sui

sponsam carissimam, quam diligentissime custodiebat, omnia arbitratus ut sterora, ut Christum lucrifaceret. Cumque Satanae astutias non ignoraret, sed optime intelligeret infensissimum humani generis adversarium, tamquam leonem rabidum et rugientem dies noctesque circuire, ut Christi oviculas dilaceret ac devoret, numquam otio aut torpori se dabat, sed stabat succinctus lumbos suos in veritate, indutus lorica iustitiae, galea salutis assumpta, et scuto fidei arrepto in quo omnia posset ignita nequissimi hostis tela extinguere.

§ 7. Corpus igitur et carnem suam illecebram peccati labore, ieiuniis fere continuis et flagellis castigabat et in servitute redigebat, praecipue vero ad excelsam illam arcem confugiebat, qua nulla fortior, nulla munitior, hoc est ad sanctae orationis praesidium; cuius alis in caelum frequenter sublatus, terrenorum oblitus, suavissimo Dei colloquio fruebatur.

§ 8. In ea igitur schola divinitus eruditus vir, alioquin plane rudis et litterarum minime sciens, admirandum in modum de rebus divinis loquebatur, sensusque mirificos proferebat, ita ut viri eruditissimi, qui in sacrae theologiae studiis aetatem contriverant, summopere obstupescerent; illudque memoriae traditum est et gravi testimonio comprobatum, doctos et pios viros, cum abstrusas et perdifficiles quaestiones, ad res divinas animarumque salutem pertinentes, cum eo familiariter communicarent, id ab homine litterarum experte cumulate didicisse, quod in celeberrimis academiis a magnis doctoribus addiscere nequiverant.

§ 9. Ille praeterea orationis fructus erat uberrimus, quod iam in benedictionibus dulcedinis praeventus, et calicem illum praeclarum, qui cor inebriat, delibans, ardentis caritatis igne erga Deum et

Religionem-
que S. Franci-
sci professus
fuit.

Humilis et o-
bediens admo-
dum fuit.

Ieiuniis et Ba-
gellis corpus
suum castiga-
bat

De rebus di-
vinis, licet ru-
dis esset, miri-
fice loqueba-
tur.

Orationi in-
cumbat.

proximos toto pectore aestuabat; quare bonorum omnium auctorem Deum et beatissimam Dei Genitricem semper Virginem humani generis advocatam, quam summa devotione semper coluit, non pro se solo, sed pro omnibus hominibus, et praesertim pro peccatorum emendatione, continenter vehementissimeque orabat.

§ 10. Pauperes vero Iesu Christi tanto affectu diligebat, tantaque erga eos misericordia commovebatur, ut omni studio, quantum ei licebat, eorum inopiam et calamitates sublevare sedulo procuraret; quod si interdum praestare non posset, vim lacrymarum profundebat, eosque verbis amantissimis consolabatur.

§ 11. Aegrotos fratres omnibus caritatis officiis prosequeretur, assidere ad lectum, cibum ministrare, vigilare totas noctes, perferre omnes molestias tanta patientia, tanta humilitate, ut quorundam purulentas plagas, non solum medicamentis curare, sed lingua quoque eas lambere et abstergere non abhorreret; quo in genere eximia servi Dei caritas Romae aliquando in coenobio fratrum suorum, quod est ad Aram Coeli, insigniter eluxit. Nam anno quinquagesimo superioris saeculi, cum pia memoriae Nicolaus Papa V, praedecessor noster, sacrum iubilaeum de more celebraret, Romam venit beatus Didacus ut salutarem indulgentiam consequeretur, et beatorum Apostolorum sepulchra ceterorumque sanctorum martyrum illustres memorias religiose veneraretur; magna erat annonae inopia, gravibus et periculosus morbis Urbs laborabat, cum B. Didacus aegrotis curandis, quorum ingens erat numerus, a guardiano seu coenobii praefecto, qui iam eius sanctitatem degustaverat, est praepositus; cuius officii munus tam fideliter feliciterque administravit, ut in publicis angustiis omnia apud pauperes Christi abundarent, omnesque in servo

Dei et copiosum caritatis spiritum et singularem illius apud Deum gratiam agnoscerent.

§ 12. Nec sane mirandum est, virum Dei membris Christi fratribus suis, in quibus Christus ipse aegrotabat, tanto caritatis studio inservisse, tam impigre ministrasse, qui eo iam perfectionis progressus erat, ut caritatem illam, qua nemo maiorem habet, sponso animae suae praestare et persolvere concupisceret, et pro Christi nomine et confessione vitam et sanguinem profundere desideraret. Ea nimirum est perfecti amoris vis et natura, ut non facile conquiescat, sed maiora semper et maxima appetat et molietur, semperque actuosus et operosus sit. Itaque cum aliquando ad insulas Canarias missus esset, ut guardiani officio in illo fratrum Minorum conventu fungeretur, servus Christi, cui vivere Christus erat, et mori lucrum, coepit martyrii desiderio vehementer flagrare. Erat in eo, non solum columbae simplicitas, sed et serpentis prudentia; quare multa cum vigilantia et regularis disciplinae observantia vir Dei in sua custodia exuebatur in omni sanctitate et iustitia, forma factus pusilli gregis sui, et fidelium insularum, quibus bonus odor Christi erat ad vitam, ita ut frequentes eum adirent, ex eiusque spiritualibus colloquiis miram caperent consolationem et voluptatem.

§ 13. Magnam vero exercendae caritatis segetem in insulis illis nactus, simulque consequendi martyrii spe incitatus, multos ex Canariensibus infideles et impuris adhuc idolorum superstitionibus addictos, verbo, exemplo, orationibus ad Christi fidem perduxit, quo in munere, dum strenue versaretur, multa illi pericula in ea Canaria, quae magna appellatur, diaboli invidia conflavit, saepe in capitis et vitae discrimen venit, ut sese iam martyrii palma potiturum speraret;

Caritas in eo
maxima erat.

Infideles mul-
tos ex Canarien-
sibus ad fide-
dem perduxit.

Pauperes a-
mabat.

Aegrotis fra-
tribus ministra-
bat et servie-
bat.

sed Deo aliter disponente, non martyrio animus et voluntas, sed voluntati martyrium defuit; et certe gloria non defuit, cum praeclare a beato martyre Cipriano scriptum sit, ad coronam Dei promerendam ipsius testimonium solum sufficere, qui iudicaturus est, qui arcana rerum scrutatur, et cordis intuetur occulta. Ergo et purpuream de passione coronam aliquo modo accepit, et multas de bonis operibus candidas reportavit, reservatus a Deo ut multos Christo lucrificeret.

§ 14. Iam enim in universa Hispania clarissimum erat beati Didaci nomen, magnamque apud omnes et venerationem et admirationem habebat, et tamquam angelum quemdam in terris agentem sic cum homines intuebantur; nihil illo lenius, nihil mansuetius, lac et mel sub lingua eius, et cor eius mundum et simplex christiana dulcedine redundabat; omnia in bonam partem accipere, de nemine male iudicare, nullum adversus aliquem verbum acerbius immittere. Si quem vero contra legem Dei et regularem disciplinam peccantem animadverteret, zelo Dei incensus, libere obiurgabat, nulla tamen in re gloriam suam, sed Dei honorem et fraternam utilitatem quaerebat. Signis etiam, et miraculis viventem servum suum illustravit Deus, eiusque excellentem fidem rebus mirabilibus afficientis multipliciter patefecit. ~~Et~~ erat in eo singularis gratia curationum, ita ut undique ad eum eius rei causa quamplurimi confluerent; ille vero fide, quae per Dei dilectionem mirifica operatur, in Domino roboratus, cum digitum in lampadem, quae ante sacram Beatissimae Virginis imaginem collucebat, demississet, ex eius oleo aegrotos signo crucis obsignatos perungebat, multorumque varios languores et morbos eiusdem crucis virtute, in qua sola gloriabatur, mirabiliter sanabat. Accidit aliquando ut e coenobio, in quo

erat, ad oppidum S. Lucae de Barameda proficisceretur, fratre uno comite; cumque, nullis cibariis acceptis, iam sumendi cibi tempus advenisset, et ex itinere defessi essent, nec in proximo vico quidquam, quo ex aliena misericordia reficerentur, Deo ita disponente, reperire potuissent, ad comitem sereno vultu conversus beatus Didacus: *Eia, inquit, frater, in Domino confidamus, ipse nos pascet*: cum iter strenue prosequerentur, ecce in perampla planitie candidam mappam, inter herbas prope viam positam vident, propriusque accedentes album panem, pisces recenter coctos, et vini vasculum inveniunt; insistunt servi Dei, et in latissimo campo unde in omnes partes liber erat prospectus, omnia oculis perlustrantes circumspiciunt, si quis forte eo in loco prandium reliquisset; denique id quod erat rati, ad mensam sibi a Deo in deserto paratam veri Israelitae accumbunt, ac cibo et potione siti fameque depulsa, quod superfuit ibidem liquerunt, Deo Patri misericordiarum gratias agentes, qui servis suis in Eo sperantibus escam dederat in tempore opportuno. Quid, illud quod Hispali gestum est, quam magnae fidei est argumentum? Nam cum septennis puer, qui a matre vapulare solitus erat, in furno, in quem eius iracundiam fugiens se abdiderat obdormisset, et furno ab ignara matre succenso, expergefactus clamaret, vir Dei exanimatam matrem, eiulatu omnia complentem, nec quo se verteret scientem, ad maiorem ecclesiam ire ibique matrem misericordiarum devote orare iussit: *Ipsa te inquit, o mulier, adiuvabit*; cum illa, quasi Dei nuncium audivisset, pergeret, ipse ad furnum accedens puerum ex maximo periculo extractum paulo post ad idem templum adduxit, matrique suae salvum et incolumen reddidit. Ceterum, cum iustus iudex Deus athletam suum tot

Miraculis quorum aliqua hic referuntur dum vixit, emicuit.

victoriis illustrem carne, mundo, diabolo per Dei gratiam devicto, corona iustitiae, quae illi ab omni aeternitate reposita erat, coronare decrevisset, servumque multiplicatis talentis industrium, et in pauca fidelem supra multa constituere, et in gaudium vellet Domini sui introducere, beatus Didacus in senectute bona, plenus dierum et operum honorum, in conventu Complutensi, in quo annos complures est commoratus, in supremum morbum incidit, in quo incredibilis patientiae exemplum praebuit. Quadam autem nocte extra se raptus, sensu omni et vitali motu amisso, ita ut a medico et qui adstabant fratribus mortuus plane crederetur, tandem soluta ecstasi, ter aut quater haec verba locutus est: *O quales flores habet paradisus*. In profundae vero humilitatis statione, usque ad extremum vitae spiritum servanda, ita firmus manebat, ita nusquam de suo loco decedebat, ut cum fratres singuli ab eo peterent ut pro ipsis oraret, ipse contra se eorum orationibus vehementer commendabat, ut ipsis pro eo Deum orantibus, bonorum operum fructus, quem illi in sanctae Religionis observantia cumulaverant, sibi quoque a Deo communicaretur, atque ita misericordiam impetraret.

§ 15. Postremo, cum se iam moriturum intelligeret, comitis illius et adiutricis fidelissimae, quae illum in huius vitae peregrinatione numquam deseruerat, hoc est sanctae paupertatis, supremo vitae die non oblitus, sed in eius intimo sinu, quam maxime fieri posset, spiritum emittere cupiens, convocatis fratribus, eos obnixè rogavit ut sibi vestem obsoletam et laceram, habitumque omnium vilissimum, in quo moreretur, concederent; quo impetrato, multis profusis lacrymis, ab his qui adstabant, offensionum atque erratorum veniam postulavit; quibus copiose collacrymantibus, ipse, cruce lignea,

S. Didacus in amplexu crucis, quam maxime diligebat, et in corde et corpore semper gestaverat, die xii novembria mcdclxiii in Domino obdormivit, cantato Hymno: Dulce lignum, etc.

quam ad caput habebat, arrepta, eamque amplexus et osculatus, utroque brachio in altum fortiter sublato (cum tamen alterum gravi apostemate tumens ac debilitatum antea movere non potuisset), oculisque in vitale signum defixis, verba illa ex sacro hymno, magno affectu magnoque pietatis spiritu pronuntiavit: *Dulce lignum, dulces clavos, dulcia ferens pondera, quae sola fuisti digna portare Regem coelorum et Dominum*; quae cum dixisset, in ipso salutiferae crucis complexu, quam unice dilexerat, quam in corde et corpore semper gestaverat, in qua Christo confixus et mundo crucifixus fuerat, animam efflavit, et in Domino obdormivit pridie idus novembris, anno Domini MCDLXIII.

§ 16. Ad eius corpus (beati Didaci morte audita) magni undique concursus facti, illud devote omnes contingere, amictus particulas praescindere, capillos devotionis causa evellere, demum christiano ritu corpus honorifice humatum est. Hic iam statim Deus mortui servi sui, cui in vita cooperatus fuerat, eximiam sanctitatem signis sequentibus comprobavit. Nam corpus, quod iam quatrinduo humi sepultum fuerat, iterum, non absque miraculi interventu, effossum, non solum integrum incorruptumque apparuit, sed cum per multos menses, ut pio studio satisficeret, et civium et aliorum, qui ex diversis partibus accurrebant, insepultum iacuisset, non computruit, nullum tetrum odorem emisit. Immo vero corpus illud, quod vivens Spiritus Sancti templum fuerat, odorem suavissimum afflabat, quo omnes mirifice recreabantur, qui quidem et in hodiernum usque diem ex eius sepulchro suaviter et iucunde spirans, a plerisque saepe sentitur. Illud quoque in beati viri mortuo corpore mirum accessit, quod eius membra et artus, vitali calore destituti, non obriguerunt, nec duri aut

Miraculis etiam multis, quorum aliqua hic recensentur, post obitum illustris fuit.

rigidi sunt effecti, ut cadaverum solent; sed molles erant et flexibiles quocumque verterentur. Quocirca laudanda est pietas et magnificentia clarae memoriae Henrici IV, Castellae regis, qui una cum filia periculose aegrotans, et beati Didaci precibus sanitate impetrata, nobile sacellum grati animi sui monumentum extruxit, ibique in arca ferreis laminis diligenter communita beati Didaci corpus decenter recondi iussit. Ad quod quidem sacellum, ut constat, non solum Complutenses cives, sed vicini et remotiores populi, atque ex omni fere Hispania fideles tanta devotione confluunt, tam multi beati illius viri opem apud Deum implorant, tot ibi vigiliae fiunt, tot sacrificia in eodem eius sacello celebrantur, tam multa et illustria dona voti reddendi gratia offeruntur, ut haec de beati Didaci sanctitate non exigui temporis tamquam rumoris aura, sed per annos centum viginti et amplius constans, et perpetua fama et opinio, tantusque illorum fidelium, omnium generum, omnium ordinum consensus magni profecto et illustris testimonii loco habendus sit ad beati Didaci sanctimoniam comprobendam. Verumtamen multis quoque post obitum miraculis vir commemorabili sanctitate praeditus claruit. Nam in actis transmissis centum fere et triginta leguntur, Deo, qui glorificatur in concilio Sanctorum, signis et prodigiis testante servum suum non solum morum, sed etiam signorum virtute, nec operibus modo pietatis in vita, sed etiam miraculorum luce post mortem, clarum et venerabilem esse. Duron oppidum est in Hispania, in dioecesi Saguntina; ex eo Catharina Martini filia, virgo annos duodecim nata, cum ante aliquot menses subita vi morbi surda et muta evasisset, brachiis item pedibusque paralyti dissolutis incedere nequiret, ad beati Didaci sacellum delata, cum ibi pervigilaret, eius tacta

manu et in crucis formam consignata, illico et aurium sensum et loquendi facultatem recepit; membrorumque usu restituto, totoque corpore confirmato, libere qua libuit, incessit, laudans et benedicens Deum. Adolescens quidam erat annorum fere viginti, Didacus de Lorca appellatus, filius Petri Gonzales viri nobilis, qui, Deo permittente, ab immundo spiritu annos complures vexabatur miserandum in modum, ita ut saepius interdum in die arreptus et ad terram allisus, horribiles corporis gestus ageret, et veluti mortuus relinqueretur. Hic se beato Didaco humiliter commendans, et in eius sacello aliquandiu invigilans a miserabili vexatione omnino est liberatus. Cum Catharina Bartholomaei Sanchez uxor, expleto ad pariendum tempore, parere non posset, foetus enim in utero transversus alterum tantummodo pedem eduxerat, materque misera ab aurora ad vesperam in eo cruciatu permanens in summo vitae discrimine versaretur, et plane morti propinqua esset, socrus eius Maria Garzia uxor Iohannis Garziae incolae oppidi de Ambroz, beati viri in maximis angustiis recordata, ad eius opem confugit: itaque frustum amictus beati Didaci, parumque pulveris e sepulchro supra parturientem nurum imposuit, quae subito mortuum foetum edidit, ipsa salva. Mansit autem mortua puellula aliquot horarum spatium, sed eiusdem avia Maria, iam semel beati viri opem in matre experta, eum pro neptis vita tanto fidentius orare non dubitavit; quod cum devote fecisset, alterum etiam beneficium impetravit, et puella, sacro baptismi fonte abluta, et geminae vitae munere a Deo donata, diu postea supervixit. Illud autem quod in Maria della Pennuela Petri Hernandez Complutensis filia, Dei virtute, per merita beati Didaci, mirifice effectum est, notum et valde pervulgatum in Hispania, multaque qui

meminerint supersunt. Invaserat virginem horribilis et deformissima paralyti, tanta nervorum dissolutione et membrorum laxatione, brachiis cruribusque distortis, totoque corpore convulso, ut non iam mulier, sed monstrum esset, et medici se nihil unquam tale vidisse profiterentur. Accedebant febres vehementes et capitis dolores peracres et assidui, quibus misera gravissime afflictabatur. Ea igitur ad beati Didaci corpus delata, cum in eius intercessione et Dei misericordia confideret, et suppliciter oraret, voti compos, ab omni illa membrorum distortionem et depravationem, omnique corporis infirmitate est liberata, quae tanti accepti beneficii non ingrata, Deo virginitatem suam vovit, et sacrarum virginum collegio adiuncta, in monasterio S. Iohannis, quod a Poenitentia nominatur, sancte et religiose vitam duxit. Sed quod in principe Carolo, carissimi in Christo filii nostri Philippi Hispaniarum regis catholici primogenito filio, divinitus actum est, magnam apud omnes famae celebritatem habet. Aegrotabat Compluti adolescens princeps anno humanae salutis millesimo quingentesimo sexagesimo secundo, qui cum e scalis decidisset, gravissimum ex eo casu et prolapione in capite vulnus acceperat; omnia remedia, omnes curationes adhibitae, quae humana industria praestari poterant, ut in tanto principe par erat, sed cum nihil humanum proficeret, morbusque magis semper ingravesceret, iamque eius gravitati natura succumberet, medici, principis salute prorsus desperata, certam imminentis mortis horam praefiniunt, idque regi patri, ne tam acerbo spectaculo interesset, denunciant. Cum igitur omnis humani adimenti spes defecisset, ad divinum, quod unum reliquum erat, praesidium confugiunt. Itaque devotionis ardore succensi, a fratribus suis beati Didaci corpus decenter et religiose in principis

cubiculum afferri curant, post annos fere centum integrum et incorruptum; quod cum princeps beati viri patrocinio se commendans devote tetigisset, eo inde amoto, vidit in somni quiete beatum Didacum ante lectum stantem et crucem arundineam manu gerentem, seque admonentem bono animo ut esset, et in Deo confideret, fore enim ut ex ea aegrotatione sanus fieret. Quare eo potissimum tempore quo medici principem moriturum praedixerant, non solum melius habere coepit, sed paulo post ex omni illo vitae discrimine, divinis ac supra naturam adiumentis, tam mirabiliter est creptus, ut digitum Dei per merita beati Didaci ibi adfuisse omnes intelligerent. Sed praeter ceteros, princeps ipse et Philippus pater, incredibili laetitia tamquam redivivi filii affectus, id agnoscere, et Deum glorificando palam profiteri coepit.

§ 17. Itaque pius rex cum carissimi et primogeniti filii vitam, summa Dei clementia, per merita et preces beati Didaci ferret acceptam, cuperetque quacumque ratione posset gratiam aliquam Deo in Sancto suo referre, anno insequenti, ad felicis recordationis Pium quartum, praedecessorem nostrum, una cum principe filio et cuncta fere Hispania, litteras dedit, quibus ab eo suppliciter petebat ut, pro sua et Sanctae huius Apostolicae Sedis summa auctoritate, beatum Didacum, tam excellenti sanctitate virum, et tanta miraculorum claritate illustrem, in Sanctorum numerum referre vellet, atque ab universa Ecclesia pro Sancto venerandum esse statueret.

§ 18. Tam devotis iteratisque catholici regis aliorumque postulationibus permotus, idem Pius praedecessor, de iis in consistorio suo secreto referri iussit, et quinque cardines, consilio et doctrina praestantes delegit, qui eiusmodi permagni momenti negotio praesent; inter

Rex Hispaniarum Philippus, una cum Carolo filio, et tota Hispania, apud Pium IV institit, pro ipsius B. Didaci in Sanctorum numerum relatione.

Pius IV huic negotio quinque cardines delegit, et res agi coepit.

quos unus fuit cardinalis Alexandrinus, cuius memoria in benedictione est, qui postea Pontifex factus, Pius eius nominis quintus est appellatus. Res suo nomine agi caepta est sub Pio quarto, litteris in Hispaniam transmissis, ad testes ex formula examinandos, actaque rite conficienda.

§ 19. Cumque ipse Pius quartus e vita migrasset, non destitit idem Philippus quintus et Gregorium decimum tertium, itidem praedecessores nostros, sedulo instare; sed, Deo ita disponente, quamvis pleraque superioribus annis sint acta, res tamen ipsa perfici sub illis Pontificibus atque absolvi non potuit. Cum primum igitur humilitas nostra, non nostris meritis, sed divinae clementiae abundantia, in excelsa apostolicae sollicitudinis specula his difficillimis temporibus est constituta, statim idem Philippus rex, nulla ex parte restineto aut refrigerato fidei suae zelo, nobis per dilectum filium nobilem virum Henricum de Guzman comitem de Olivares, suum apud nos et Sedem Apostolicam oratorem, magnopere supplicandum curavit, ut posteaquam ea fere omnia, quae ad acta et processum beati Didaci pertinebant, ex huius sanctae Sedis praescripto, confecta erant, nos quibus universalis Ecclesiae cura esset credita, et ad quos solos eius rei iudicium pertineret, tam pio, et tam ab eius maiestate totaque Hispania exoptato operi, quod est de eodem beato Didaco Sanctorum catalogo adscribendo, supremam manum imponere vellemus.

§ 20. Et nos quidem, regis ipsius religiosum studium et perseverantem hac in re sedulitatem commendantes, cupiebamus eius pia petitioni, quantum cum Domino liceret, satisfacere; tamen, pro nostro pastoralis muneris officio; statuebamus in re tam gravi nulla praepropera festinatione utendum, sed omnia ex ec-

clesiastica disciplina, ex maiorum nostrorum saluberrimis institutis, ex apostolicae Sedis circumspectione, diligentissime agenda esse; itaque duobus antiquioribus causarum Palatii nostri auditoribus, doctrina et rerum usu praestantibus, ipsis fere primis pontificatus nostri diebus, mandavimus ut acta omnia totumque processum summa cum diligentia perlegerent et examinarent; quo illi in munere menses complures sedulo accurateque versati, copiosam relationem omnium suamque sententiam nobis scripto tradiderunt. Cum autem cardinales omnes ab eodem Pio quarto huic negotio olim praepositi, viam essent universae carnis ingressi.

§ 21. Nos primo anni superioris mense, in consistorio nostro secreto, alios in eorum locum suffecimus, pietate, prudentia, eruditione, fide nobis probatos, adhuc autem et numero plures prioribus, ut in gravi causa, prudenti multorum gravium virorum iudicio adhibito, cuncta exquisitus discuterentur. Hi vero fuere more maiorum, ex tribus Ordinibus delecti venerabiles fratres episcopi Alexander Ostiensis Farnerius, Marcus Antonius Praenestinus Columina, et dilecti filii nostri frater Michael Sanctae Mariae super Minervam Alexandrinus, Iulius Antonius Sancti Bartholomaei in Insula S. Severinae, Antonius SS. Ioannis et Pauli Carafa, frater Costantius S. Petri in Monte Aureo titulorum presbyteri; Sarnanus, Ferdinandus S. Mariae in Via Lata de Medicis, et Hieronymus S. Mariae in Cosmedin diaconi Mattheius nuncupati, sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, quibus commisimus, ut pro rei gravitate, proque ea, quae Deo cordium scrutatori, et nobis quoque in eiusmodi publico munere obeunda a primariis Ecclesiae membris fidelitas et diligentia deberetur, acta de fidei integritate, vita, moribus et miraculis beati

Palatii Apostolici examinandi mandavit, illique relationum et eorum sententiam eidem scripto tradiderunt.

Et postea octo cardines deputavit, ad acta de B. Didaci vita, moribus et miraculis, ac praedictorum auditorum relatione expendenda.

Idem rex apud Pium V et Greg. XIII pro huius rei expositione instituit et etiam apud hunc Pontificem per eius oratorem supplicari curavit.

Hic igitur Pontifex pro tanti negotii absolutio, diligentissimo omnia desuper agenda, agi voluit, et in primis processum duobus audito-

1 Cherub. addit. rex apud succedentes Pontifices sanctae recordationis Pium (R. T.).

Didaci, et auditorum nostrorum relationem, quanta maxime fieri posset diligentia, inspicerent et expendere, atque ad nos opportuno tempore referrent, ut, divina Spiritus Sancti gratia illustrante, de ipsorum et ceterorum fratrum nostrorum consilio, quae Dei gloriae, qui iustitia et veritas est, consentanea forent, deliberare possemus.

§ 22. Multis igitur elapsis mensibus, cum interea cardinales ipsi frequenter congregarentur, acta, processus, rerum gestarum seriem, testes, singula denique ad sacrorum canonum praescriptum, mature et accurate considerarent, examinarent atque inter se conferrent, viros etiam sacrae theologiae et pontificii iuris scientia peritissimos in consilium adhiberent, cum iam omnia parata esse intelligeremus, secretum consistorium de more convocari iussimus, in quo venerabilis frater noster Marcus Antonius episcopus cardinalis Praenestinus, suo et collegarum, qui ibidem assidebant, nomine, gravi et accommodata oratione de omnibus fideliter nobis retulit, quibus explicatis, ad extremum dixit, quandoquidem beati Didaci fidei integritas, egregiae virtutes, praeclara et insignia miracula optime essent comprobata, se et collegas suos unanimes in eam sententiam venisse, si ita nobis videretur, ulterius nos progredi, et beatum illum virum in Sanctorum numero posse adscribere; quorum cum sententia etiam ceteri fratres nostri cardinales, cum a singulis graves sententiae dictae essent, ad unum omnes consenserunt.

§ 23. Quae cum audiremus, gaudens erat cor nostrum in Domino, quod beati servi sui gloriam quotidie magis patefaceret, omniaque, ipso benedicente, tam feliciter procederent. Quare in tam sancto pioque opere nihil omnino necessariae diligentiae praetermittentes, ex more

institutoque maiorum, decrevimus ut ad ulteriora procederetur; ac diebus aliquot interpositis, publicum consistorium indicimus, in quo, praeter cardinales, etiam patriarchae, archiepiscopi, episcopi et praelati omnes ac familiares nostri de more interfuerunt. In eo vero dilectus filius Pompeius Arigonius, Romanae aulae nostrae consistorialis advocatus, disertam orationem habuit de vitae sanctitate, rebus gestis et miraculis beati Didaci; et denique catholici regis totiusque Hispaniae nomine, ut eundem beatum Didacum tantis meritis illustrem Sanctorum numero aggregaremus nobis humiliter supplicavit. Gaudemus etiam hoc loco in Domino, in cuius manu cor regis est, et quocumque voluerit inclinatum illud. Etenim plane videbamus non sine divino instinctu fieri quod catholicus rex, cui multorum regnorum gravissima administratio a Deo est tradita, quique tot curarum onere premitur, tanto ardore in hoc beati Didaci negotio absolvendo versaretur, ut in magnis temporum difficultatibus, se suaque regna apud Deum novi patroni suffragiis et pie et prudenter communiret. Quare respondimus Philippo regi catholico, de beato Didaco, nostra et Apostolicae Sedis auctoritate, in Sanctis adscribendo, tam diuturnam et perseverantem postulationem dignam esse singulari eius pietate, dignam perpetuo catholicae religionis propagandae studio, laetari nos et Deo gratias agere, quod beatos servos suos, quos in caelis coronat, a nostra quoque tenuitate in terra honorari velit, eosque nobis ad auxilium et exemplum proponat. Et nos quidem ad pium eius desiderium explendum propensiores esse, facere tamen rei gravissimae magnitudinem, ut de regia petitione adhuc cum fratribus nostris cardinalibus et episcopis etiam atque etiam deliberandum censeremus; quare eosdem fra-

denique catholici regis et totius Hispaniae nomine supplicavit eidem Pontifici, ut eundem B. Didacum in SS. numerum referro vellet, et ipso mandavit card. et episcopis, ut omnia ad hanc causam pertinentia, diligentissimo perpendere.

Praefati cardinali, quibusdam peritissimis viris in consistorio desuper adhibitis, singula examinarent, et in secreto consistorio, omnibus relictis, votum omnes pro canonizatione dederunt.

Publicum consistorium indicit, in quo Arigonius advocatus consistorialis habuit orationem de re et miraculis B. Didaci, et

tres hortati sumus ut omnia, quae ad hanc causam pertinerent, diligentissime considerarent, quodque nos ipsi iam pridem faciebamus, Deum magnopere orarent, ut corda nostra suo lumine collustraret, totamque hanc actionem ad sui gloriam et Ecclesiae utilitatem diserneret et dirigeret.

Deinde aliud consistor. secretum indixit et multa quae ad negotium pertinebant praenarravit, et cardinales, patriarchae, archiepiscopi et episcopi astantes dixerunt B. Didacum in SS. numerum adscribendum esse.

§ 24. Haec cum essent acta, alterum item consistorium secretum indiximus, in eoque etiam patriarchas, archiepiscopos, episcopos in Romana Curia praesentes, notarios quoque¹, qui ex numero dicuntur, et Rotae auditores interesse iussimus. Tum nos ipsi, de sacrosanctae huius Apostolicae Sedis, in qua Dei providentia sedemus, auctoritate et potestate, denique Spiritus Sancti singulari patrocinio atque infallibili assistentia a Deo in omnibus verbis suis fidei promissa, usque ad consumationem saeculi perpetuo affutura, quibus gubernatur, ea diximus quae causae et temporis ratio potissimum requirere videbatur. Demum a fratribus nostris petivimus ut quod alias statutum esset, ut ad ulteriora in hoc negotio procederetur, nunc praecise et expresse dicerent, an ex iis actis, quae ipsi viderant et audiverant, beatus Didacus esset canonizandus. Igitur a S.R.E. cardinalibus primum, deinde a patriarchis, archiepiscopis et episcopis pie, graviter et erudite sententias dictis, omnes unanimes id ipsum sentientes, dixerunt sibi videri, ex iis quae mature ipsi hac de re viderant et audiverant, beatum Didacum a nobis merito inter Sanctos esse adscribendum.

Pontifex igitur diem canonizationis pro die 11 mensis iulii constituit.

§ 25. Deo autem, qui in domo sua fratres in unum habitare facit, gratias agentes de tanta fratrum nostrorum consensione, quodque ad servum et amicum suum, quantum nobis licet, honorandum corda nostra impelleret et illustraret, cum per eius gratiam hucusque omnia rite atque ordine iam acta essent, quod reliquum

¹ Legimus Protomotarios quoque nostros, ex edit. Fontanini (n. r.).

erat, diem canonizationis praestituimus ad sextum nonas iulii, quo die memoria visitationis Beatae semper Virginis ad sanctam Elisabeth pie ab Ecclesia recolitur, ut eiusdem humani generis advocatae patrocinio, tandem pium hoc opus prospere et salutariter a nobis absolveretur.

§ 26. Fratres interea nostros hortati sumus ut, intermedio tempore, una nobiscum precibus, eleemosynis (quas nos et libenter et pie erogavimus, quemadmodum et regis nomine ab ipsius oratore factum fuit), ieiuniis, sacrificiis, Dei auxilium invocare non cessarent.

§ 27. Is igitur festus Visitationis dies, id est hodiernus, cum advenisset, nos et fratres nostri cardinales, patriarchae, archiepiscopi et episcopi, sacris vestibus induti, inchoato per nos ipsos in nostra pontificia cappella hymno *Ave maris stella*, cantorumque choro prosequente, ut ipsa, quae mater est gratiae, nobis praeiret et praeluceret, ceteris etiam Romanae Curiae praelatis et officialibus familiaribusque nostris, ac universo regulari et saeculari clero, longo devotoque ordine progredientibus, omnes simul accensos cereos in manibus gestantes in eius honorem, qui est lux vera, gloria et splendor Sanctorum, e palatio nostro Apostolico solemniter processimus ad antiquissimam et religiosissimam basilicam Principis Apostolorum, in cuius medio per amplum suggestum regio sumptu extractum erat, paratumque altare ad sacram pontificalem missam celebrandam, totaque templi facies in communi Ecclesiae laetitia hilaris et pontificio apparatu decenter ornata, omniaque spiritualibus canticis personabant, fanalia et faces circumquaque ardebant, et vexilla appensa, in quibus beati viri imago expressa erat, qui corpore erecto depictus, dextera manu coronam Beatissimae Dei Genitricis, sinistra crucem invictissimam gerit et intuetur,

Hortaturque fratres ad divinum desuper auxilium invocandum.

Ea die Pontifex, cum solito apparatu, ad basilicam S. Petri processit et oravit.

cuius nimirum auxilio hostes teterrimos, carnem, mundum et diabolum superavit. Hic nos in maxima fidelis populi totiusque adstantis cleri frequentia, coelestis illius et triumphantis Ierusalem effigiem quamdam nobis ante oculos proponentes et quantum in hac lacrymarum valle licet, intuentes, conscensis gradibus, in suggestu ante altare oravimus, mox in sublimi apostolico throno consistentes, fratres nostros S.R.E. cardinales et episcopos omnes sacris vestibus ornatos et paratos, nobis obedientiam de more praestantes excepimus.

Et iterum ad instantiam regis requisitus B. Didacum S. pronuntiavit, et canonizavit.

§ 28. Tum dilectus filius noster Petrus tituli S. Hieronymi Illyricorum presbyter, cardinalis Deza Hispanus, catholici regis Philippi totiusque Hispaniae nomine, semel, iterum et tertio suppliciter et instantissime a nobis petiit ut beatum Didacum in Sanctorum numerum adscriberemus; nosque ad singulas eius petitiones, regis pietate et beati viri meritis collaudatis, semper tamen per distincta intervalla, nostras totiusque cleri et populi orationes, litanias et sacros hymnos interposuimus. Demum, cum iam nihil omnino ex his, quae a maioribus pie sancteque sunt hoc de genere instituta, esset praetermissum, immo potius matura deliberatione summaque diligentia abundantius adhibita, invocato sancto Creatore Spiritu, cuius consilio et sapientia sancta Ecclesia, columna et firmamentum veritatis, regitur, eiusque numen saepe a nobis ex intimo corde multis etiam lacrymis imploratum, praesens adesse non dubitantes; ad honorem sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii et Spiritus Sancti, ad exultationem supernae et triumphantis Ierusalem matris nostrae, ad exaltationem catholicae fidei, et christianae religionis augmentum, auctoritate eiusdem Sanctae Trinitatis, beatorum apostolorum Petri et Pauli ac nostra, de venerabilium fratrum

nostrorum S.R.E. cardinalium omniumque patriarcharum, archiepiscoporum et episcoporum in Romana Curia existentium consilio et unanimi consensu, beatum fratrem Didacum de Sancto Nicolao provinciae Bethicae Hispanum, Ordinem Minorum Sancti Francisci expresse professum, sepultumque Compluti in ecclesia fratrum eiusdem Ordinis, de cuius fidei puritate, excellentia vitae et miraculorum in vita et post mortem claritate nobis plenissime constat, in sanctorum Confessorum numerum et catalogum adscribendum esse decrevimus et adscripsimus, prout per praesentes decernimus et adscribimus, cumque ut Sanctum ab omnibus venerandum esse mandamus.

§ 29. Statuentes ut ab universali Ecclesia anno quolibet, die duodecima novembris, festum ipsius et officium sicuti pro uno sancto Confessore tantum, ad formam in rubricis Romani Breviarii praescriptam, devote celebretur; quodque in eius honorem ecclesiae et altaria, in quibus Deo sacrificia offerantur, erigi et fundari possint, eademque auctoritate, omnibus vere poenitentibus et confessis, qui singulis annis eodem die festo supradictam ecclesiam oppidi Complutensis Tolitanae diocesis, ubi ipsius corpus requiescit, necnon altaria et ecclesias, quae in eius honorem constructae erunt, devote visitaverint, easdem indulgentias, privilegia et gratias concessimus et elargiti sumus, quemadmodum concedimus et elargimur, quae ceteris dicti Ordinis Sanctorum ecclesiis concessae sunt.

§ 30. Quibus omnibus, quae ad S. Didaci canonizationem pertinebant, absolutis, ac laudis et gratiarum actionis hymno Deo decantato, eiusque auxilio per S. Didaci preces peculiari oratione, quam nos clara voce pronuntiavimus, implorato, tandem eodem in loco et altari missam solemnem de Beatissimae semper Vir-

Festum eius die 11 novembris celebrari iussit.

Missam postea celebravit, et assistentibus indulgentias concessit.

ginis Visitatione, cum S. Didaci commemoratione, nos ipsi celebravimus, fidelibusque, qui tam piae et religiosae actioni et sacrosancto sacrificio devote interfuerant, ad Dei et Sancti sui gloriam et laudem plenariam indulgentiam concessimus.

Omnes de- mum horlatur ad Deo benedi- cendum et pro- hic relatis o- randam.

§ 31. Omnes igitur Deum coeli benedicamus, et coram omnibus viventibus confiteamur Ei, quia fecit nobiscum misericordiam suam, agnoscamusque non sine magna Dei providentia factum esse ut hisce afflictis christianae reipublicae temporibus, quibus maxime multiplici Sanctorum suffragio indigemus, novus hic suffragator et patronus fideli populo tribueretur. Et nos quoque, qui in hac pastoralis statione, in qua nos Deus collocavit, de universi gregis Domini salute anxii, dies noctesque pervigilamus, Dei erga nos singularem clementiam agnoscamus, qui post tot beatissimos Pontifices praedecessores nostros nobis humilibus huius magni operis absolutionem reservaverit, qui cum Sancto suo eiusdem seraphicae Religionis communiione consociati sumus. Quamobrem eundem Patrem misericordiarum, qui humiles exaltat, humiliter deprecemur, ut per merita et intercessionem sancti Didaci, Ecclesiae suae pacem et tranquillitatem, regibus et principibus christianis unionem, vitam et felicitatem, miseris et obcaecatis lucem catholicae veritatis largiatur.

Huiusque bul- lae mandata tran- scripta dari de- dem

§ 32. Ceterum, quia nimis difficile foret praesentes nostras originales litteras ad singula loca, ubi opus esset, deferri, volumus ut earum transumptis, etc.

Sanctio pae- nalis.

§ 33. Nulli ergo, etc. Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, sexto nonas iulii, pontificatus nostri anno quarto.

† Ego SIXTUS catholicae Ecclesiae episcopus.

Sequuntur cardinalium subscriptiones.

Dat. die 2 iulii 1588, pontif. an. IV.

CXXIX.

Mandatur omnibus congregationum Lateranensis, Cassinensis, Carthusianorum, Camaldulensium, Montis Oliveti, Sancti Petri ad Vincula, Cruciferorum, Sancti Salvatoris in Lauro, et Sancti Georgii in Alga abbatibus, praepositis, prioribus ac abbatissis et priorissis, quatenus inventarium bonorum, reddituum ac scripturarum ecclesiarum et monasteriorum suorum respective Ordinum conficere, illaque ad archivia monasteriorum suae congregationis in Urbe existentia deferre curent.

Sixtus Papa V, ad perpetuam rei memoriam.

Exordium

Regularium personarum, pro commisso nobis officio, quieti consulere cupientes, ad ea removenda, quae religiosum eorum propositum impedire possunt, curam nostram libenter impendimus.

Sixtus effectum archivariae generalis omnium Ordinum suppressit

§ 1. Et siquidem nos nuper ex certis rationalibus causis, ad publicam quietem et commodum universi cleri saecularis et regularis, totius archivii generalis ecclesiastici atque officii archivariae generalis creationem, institutionem et deputationem de persona venerabilis fratris Iulii Caesaris episcopi Triventini in archiviam generalem antea per nos factas litterasque apostolicas desuper confectas, et inde secuta quaecumque, motu proprio et ex nostra certa scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, perpetuo revocaverimus, officiumque ipsius archivii et archivariae generalis ac illius nomen perpetuo suppresserimus et extinxerimus; mandamus universis et singulis patriar-

Mandavitque patriarchis, episcopis, abbatibus aliisque superioribus ecclesiasticis per Italiam ut inventaria suorum monasteriorum etc. sibi subditorum confici iuberent,

chis, primatibus, archiepiscopis, episcopis, abbatibus aliisque praelatis et praesidentibus ecclesiarum, monasteriorum, universitatum, collegiorum, praeceptoriarum maiorum ac similium ecclesiasticarum dignitatum, quocumque nomine censerentur, saecularium et quorumvis Ordinum et militiarum regularium, nobis et Sedi Apostolicae immediate subiectorum, per Italiam constitutis, ut loco archivii generalis ecclesiastici huiusmodi ipsi et eorum unusquisque, qui hactenus inventaria huiusmodi non confecissent, deberent, omnino intra annum a die quo nostrae litterae desuper confectae ad eorum notitiam pervenissent, omnium et quorumcumque bonorum immobilium, canonum, livellorum, proventuum annuorum, iurium, iurisdictionum, privilegiorum et scripturarum, quae eis eorumque arbitrio digna annotatione viderentur, ad ecclesias, monasteria, collegia, universitates, praeceptorias maiores et dignitates, quibus ipsi praesentent, pertinentium, et in quorum possessione existerent, inventaria diligenter conficere, et deinde quicumque eorum in regimine seu administratione ecclesiarum, monasteriorum, collegiorum, universitatum et praeceptoriarum maiorum, seu in dignitatibus huiusmodi successores forent, similiter intra annum a die habitae possessionis, similia inventaria de novo conficere seu renovare tenerentur, curarent.

Et ad se de- ferri.

Praeterea sine ulla impensa, gravamine, exactione aut solutione suorum subditorum per omnes et singulos, qui vel eorum iurisdictioni quomodolibet subiecti essent, vel in eorum civitatibus, dioecibus et districtibus existerent, etiamsi exempti ac nobis et dictae Sedi immediate subditi esse noscerentur, abbates, praepositos, priores, vicarios, guardianos, abbatissas, priorissas et cuiuscumque Ecclesiae pii loci saeculares vel regulares, et

1 Fontaninus. addit Censuum (R. T.).

alios quocumque titulo et nomine praefectos, utriusque sexus, bona stabilia, census, iura, redditus et proventus quomodolibet possidentes, intra dictum tempus inventaria huiusmodi bonorum et aliorum supradictorum similiter accurate et diligenter confici et ad se deferri, eosque ad id per censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia sibi benexisa, cogere et compellerent.

Et congruo in loco deponi.

Et demum inventaria omnia praedicta in loco congruo ad id deputato ac tuto et benecluso reponerent, prout in cedula motus proprii, manu nostra signata, cuius solam signaturam sufficere volumus, plenius continetur.

Difficultates oppositae in executione talis mandati per procuratorem generales ordinum monasticorum.

§ 2. Cum autem, sicut accepimus, dilecti filii Fredianus Cremonensis, congregationis Lateranensis, et David Paduanus Cassinensis, necnon Iosephus Neapolitanus, Carthusianorum, ac Petrus de Bagnacavallo Camaldulensis, et Barnabas Ricobonus Montis Oliveti, ac Laurentius Urbevetanensis S. Petri ad Vincula, et Stephanus Leone Cruciferorum, ac Marcus Antonius Pozzonasius 1 Sancti Salvatoris de Lauro et S. Georgii in Alga Venetiarum congregationum procuratores generales, qui sua peculiaria archivia rite ordinata et a suis visitoribus singulo quoque anno revideri solita habent, multas et magni momenti difficultates in consignatione suorum inventariorum per eos iam formatorum locorum ordinariis et aliorum promissorum executione fienda invenerint; inprimis etenim monasteria dictarum congregationum multa bona in terris ditioni principum saecularium subiectis possident, quorum nonnullorum tituli propter bella, incendia ac temporis diuturnitatem non satis elucescunt, et verendum est ne dum illorum scripturae divulgantur, graves lites et controversiae suscitentur, ita ut bona ecclesiastica liant laicalia; item

1 Bull. Can. Reg. legit. Pozzonasius (R. T.).

que contingere potest in nonnullis eorum bonis, quae, seu eorum maior pars, industria religiosorum aucta, meliorata et ad culturam redacta fuerunt, quorum confinia similiter propter temporis diurnitatem incerta sunt, ad hoc publicatio scripturarum huiusmodi suscitabit antiquas praetensiones, quae locum apud saeculares, nulla praescriptionis ratione habita, facile obtinebunt; praeterea haec scripturarum consignatio libertati congregationum Sedi Apostolicae immediate subiectarum, et propter multas praetensiones, quas locorum ordinarii in bonis religiosorum personarum habent, magnum ipsis regularibus praerudicium est allatura, his denique accedit quod congregationes praedictae in terris dominio saecularium principum subiectis existentes iisdem legibus vivunt, ac in nonnullis locis, ut plurimum, postpositis legibus pontificiis et imperialibus, iuxta statuta particularia vilietur ¹.

Statuit itaque Sixtus ut in monasteriis talium Ordinum iurisdictionem conferantur ad Urbem vero transmittenda.

§ 3. Nos, huiusmodi incommodis ac litibus et expensis, quae inde verisimiliter nasci possunt, obviare, ac indemnitati religiosarum personarum consulere cupientes, ac dictarum litterarum tenores praesentibus pro expressis habentibus, motu simili, non ad dactorum procuratorum aut alicuius eorum aut aliorum pro eis nobis desuper oblatae petitionis instantiam, sed de mera deliberatione ac scientia certa nostris, et de apostolicae potestatis plenitudine, omnibus et singulis congregationibus praefatis, ac earum abbatibus, praepositis, prioribus, vicariis, necnon abbatissis et priorissis, et quibusvis aliis personis, quacumque auctoritate et dignitate ac officio fungentibus, ut inventaria omnium et quorumcumque bonorum immobilium, censuum, canonum, livellorum, proventuum annuorum, iurium, iurisdictionum ac privilegiorum et scripturarum suorum monasteriorum, prioratuum et aliorum locorum regularium,

1. Fontanus legit *vicitur* (R. T.).

quatenus nondum confecerint, debeant omnino intra annum, a die quo praesentes litterae ad eorum notitiam pervenerint, conficere, illaque etiam confecta ad archivia monasteriorum suae congregationis in Urbe existentium deferri, et inibi perpetuo custodiri et conservari facere, liberè et licite et absque ullo censurarum aut poenarum in dictis litteris comminatarum incursu, valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo concedimus et permittimus, nec eas aut earum aliquam ad reponenda inventaria praedicta in locis per dictas litteras designatis teneri aut obligatas esse seu censi, nec ad id cogi seu compelli sub censuris aut poenis posse aut debere volumus.

§ 4. Inhibentes omnibus et singulis patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis aliisque maiori dignitate fungentibus, in quorum videlicet civitatibus, dioecesibus et districtibus ipsae congregationes existunt, in virtute sanctae obedientiae, et sub interdicti ingressus ecclesiae, ac regimine et administratione suarum ecclesiarum suspensionis poena, ne dictas congregationes ac earum personas, abbates, priores, praepositos, vicarios, abbatissas et priorissas, et alias quascumque personas super confectione inventariorum et illorum delatione, aliisque praemissis, ratione facultatis sibi per dictas litteras attributae aut alia quacumque ratione seu praetextu, molestare, perturbare vel inquietare audeant seu praesumant.

§ 5. Ac decernentes praesentes litteras ullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio, aut intentionis nostrae vel quopiam alio defectu notari, impugnari, invalidari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari non posse nec debere; sicque per quoscumque iudices et commissarios,

Prohibet locorum ordinariis quominus tales Ordines molestant super inobservantia praecedentis constitutionis.

Clausulae pro firmitate praesentis mandati seu concessionis.

CXXX.

Institutio archiviorum scripturarum in quibuscumque civitatibus et locis Status Ecclesiastici, almae Urbe et Bononia exceptis, et erectio officii regentis ditorum archiviorum, cum iurisdictionis et privilegiorum assignatione ¹.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari et definiri debere; irritum quoque et inane si secus super his a quocumque, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Auditori Camerae Apostolicae data commissio praesentibus exequendi.

§ 6. Quocirca dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori per praesentes committimus et mandamus quatenus, per se vel alium seu alios, praesentes nostras litteras et in eis contenta quaecumque firmiter observari: contradictores quoslibet et rebelles, et praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Derogatio contractorum

§ 7. Non obstantibus litteris praedictis, ac omnibus et singulis in eis contentis clausulis et decretis, quae quoad dictas congregationes omnino revocamus, cassamus et annullamus; ac felicitis recordationis Pii PP. IV, praedecessoris nostri, de registrandis gratiis interesse dictae Camerae concernentibus in libris eiusdem Camerae infra certum tunc expressum tempus, ac nostra de non tollendo iure quaesito, ac aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides dan da transumptis.

§ 8. Volumus autem quod praesentium transumptis, etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die xx iulii MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV

Dat. die 20 iunii 1588, pontif. anno IV.

1 Deest forsán *faciat* (R. T.).

Sollicitudo pastoralis officii humeris nostris, licet imparibus, divina dispositione iniuncti, assidue cor nostrum pulsant et commovet, ut non solum ad ea, quae universi christiani gregis nobis ex alto commissi animarum salutem respiciunt, verum etiam quae ad populorum nostrae et Sedis Apostolicae temporali ditioni subditorum utilitatem, pacem, tranquillitatem perpetuamque securitatem pertinere noscuntur, vigilantiae nostrae aciem dirigamus, et praesertim noxiis illis, quae, ob non adhibitam satis exactam diligentiam in conservandis tam publicis quam privatis scripturis, inter subditos nostros, gravi cum nostra eorumque molestia fortunarumque suarum dispendio et iactura, frequenter exoriri et vigere intelligimus, commoda aliqua ratione provideamus.

Proemium

§ 1. Cum itaque ex diligenti earumdem scripturarum custodia, fraudes et falsitates, quae litibus, discordiis ac periculis huiusmodi ut plurimum viam praebent, arceantur, dominia, possessiones et familiae ipsae conserventur, iustitia denique cum animi certitudine ac publica et privata omnium utilitate aequa lance administratur. Ac proinde publica archivia,

Causae huius constitutionis.

1 In Urbe extat archivium, de quo habes in const. xviii Julii II, *Sicut*, tom. v, pag. 458. Officium autem huius regentis est hodie suppressum, et eius loco quotannis deputatur unus ex clericis Rever. Camerae Apostolicae.

nedum in Europa, sed etiam in pluribus aliis universis orbis, etiam barbarici, partibus, qui hac potissimum ratione commune bonum subditorum suorum atque adeo societatis humanae vinculum inter se retinuerunt, accurate instituta fuerint; operae pretium vero et condecens sit ut quod omnibus in exemplum salubrioris regiminis et administrationis rerum publicarum cedere dignoscitur, id ipsum nostro Statui Ecclesiastico, cui superioribus illis saeculis ob bellicos tumultus, quibus ille ac universa fere Italia tunc exarsit, tantum publicae quietis beneficium impendi non potuit, nunc tandem nostrae provisionis ministerio salubriter introducat.

Institutio archi-
viorum

§ 2. Idecirco nos, more pii patris et pastoris, huiusmodi quietem et utilitatem universalem subditis nostris afferre volentes, ad dictarum scripturarum conservationem, fidem et securitatem, ad illarum deperditioni et falsitatibus obviandum, lites quoque, discordias ceteraque pericula omnia tollendum, motu proprio, non ad alicuius super hoc nobis oblatae petitionis instantiam, sed ex certa nostra scientia meraque deliberatione, ac de apostolicae potestatis plenitudine, in toto Statu Ecclesiastico nobis et Sedi Apostolicae mediate et immediate subiecto, hac alma Urbe nostra civitateque et comitatu Bononiensi dumtaxat exceptis, scilicet in quibusvis ipsius Status provinciis, civitatibus, oppidis, castris, villis ac locis aliis, etiam quibusvis metropolitanis, cathedralibus vel aliis ecclesiis, etiam monasteriis, abbatibus et aliis, etiam regularibus ac piis locis subiectis, archivaria publica et generalia, in quibus instrumenta, necnon apochae cedulae, chirographa aliaque scripturae, tam publicae quam privatae, quas quomodolibet occasione quoruncumque contractuum, ex quibus actio seu receptio etiam ad tempus resultet, fieri contigerit,

etiam a notariis et cancellariis seu notariis curialibus nuncupatis ac officialibus quibuscumque, etiam a Camera nostra seu a nobis vel praedecessoribus nostris causam, etiam cum titulo oneroso, habentibus, et quibusvis aliis particularibus personis, cuiuscumque dignitatis, officii, status, gradus, ordinis et conditionis fuerint, etiamsi clericali vel alio quocumque, etiam cum titulo oneroso, indulto et privilegio potiantur, iam confecta et deinceps quovis nomine et titulo pro tempore conficienda, roganda et stipulanda, tam venditiones, exemptiones, mutua, debita, credita et quasvis alias obligationes, societates, socidas, census, locationes, livellos, concordias, compositiones, transactiones, quascumque cuiusvis generis sententias, compromissa, lauda, donationes, permutationes, cessiones, quietantias, delegationes, solutiones, dationes etiam insolutum, ac inter vivos et causa mortis donationes, inventaria, revocationes, hypothecationes, pignorationes, etiam iudiciales, mandata quaecumque, ratificationes, paces, substitutiones, divisiones, confessiones debitorum, tam in iudicio quam extra, emancipationes, arrogationes, adoptiones, renunciationes, insinuationes, testamenta in scriptis et nuncupativa, codicillos, additiones et repudiationes haereditatum, fideicommissa, substitutiones, prohibitiones, possessiones bonorum continentia, quam quoscumque alios contractus, nominatos et innominatos, inter quascumque ecclesiasticas et cuiusvis Ordinis regulares et saeculares personas, quavis ecclesiastica aut saeculari seu temporali vel mundana dignitate, etiam ducali praeminentia, fungentes, necnon universitates, ecclesias, capitula, collegia, conventus, monasteria, hospitalia et quaecumque alia pia et non pia loca, eorumque universales et particulares personas, necnon ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi,

ac quoscumque alios praelatos seu priores pro tempore initos et celebratos, sub modo et forma in capitulis quae per dilectum filium nostrum Henricum tituli Sanctae Pudencianae presbyterum cardinalem Caetanum, nostrum et sanctae Romanae Ecclesiae camerarium, dictaeque Camerae thesaurarium, decanum et clericos, praesidentes, aut eum vel eos qui a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus super administratione et gubernio dictorum archiviorum pro tempore deputabuntur, statuendis et declarandis, asportari et respective recipi, adnotari et diligenter perpetuo conservari et custodiri debeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo erigimus et instituimus.

Incorporatio
ad istud archi-
vium omnium
archiviorum.

§ 3. Et si in aliquibus provinciis, civitatibus et aliis locis praedictis, vigore quoruncumque facultatum desuper, etiam a nobis vel praedecessoribus nostris Romanis Pontificibus aut Apostolicae Sedis legatis, vicelegatis, praesidentibus, gubernatoribus seu officialibus, vel etiam a Camera Apostolica, et pro ea agentibus quibusvis provinciarum, civitatum et locorum huiusmodi communitatibus, universitatibus, collegiis, capitulis aut aliis etiam particularibus personis et officialibus ac cancellariis et aliis praefatis, quavis causa vel occasione, ac ex titulo etiam oneroso, concessarum, aliqua archivaria vel aliquid ad illorum instar ad praesens reperiantur vel erigi deberent, illa omnia et singula archivaria per praesentes erectis et institutis, ac earumdem praesentium vigore instituendis et stabiliendis, etiam perpetuo aggregamus et incorporamus. Cum modificationibus tamen et limitationibus ac declarationibus in dictis capitulis, iuxta mentem nostram eidem Henrico camerario et Camerae praefatae clericis declaratam, aliisque declarationibus, etiam futuris temporibus, tam per nos quam a-

Bull. Rom. Vol. IX.

4

lium vel alios ad id a nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus, si eis videbitur, atque eorum arbitrio, toties quoties eis placuerit, faciendis et statuendis et reformandis.

Revocatio facultatis erigendi archivaria aliter concessae.

§ 4. Facultates vero erigendi et instituendi archivaria, vel aliquid ad illorum instar, aliis forsitan, ut praemittitur, concessas, necnon privilegia, indulta, immunitates seu exemptiones quascumque, etiam ex titulo oneroso, ac sub quibuscumque verborum formis et tenoribus, concessa fuerint, quorum omnium tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur praesentibus, haberi volumus pro expressis, similiter perpetuo cassamus et annullamus.

Iussio deponendi praefectum archiviorum.

§ 5. Necnon ut, pro felici regimine et gubernio archiviorum praefectorum, aliqua persona ad hoc munus apta et idonea in eorumdem archiviorum totius praefati Status Ecclesiastici praefectum, vel sub quovis alio titulo nobis beneviso, ac per nos declarando, subque certa forma, etc., habeatque plenam, liberam et omnimodam facultatem, potestatem et auctoritatem huiusmodi archivario in omnibus et singulis provinciis, civitatibus, terris, oppidis et aliis locis antedictis eiusdem Status, in quibus illa ex forma dictorum capitulorum constitui debere duxerit, toties quoties sibi videbitur, per se vel alium seu alios ad id ab eo deputandos, constituendi et stabiliendi, eaque amovendi, transferendi, separandi, aggregandi et incorporandi, ceteraque omnia et singula in praemissis et circa ea necessaria seu quomodolibet opportuna, faciendi, gerendi, exercendi et exequendi, etc. Ac pro salubriori eorumdem archiviorum directione, successu, gubernio et administratione illa omnia et singula per unum ex dictae Camerae clericis, in praesidentem seu praefectum annalem, iuxta eiusdem Camerae instituta, per ipsam Ca-

meram sorte extrahendum seu alias eligendum et deputandum.

In iudicio di-
cti praeferri l.

§ 6. Qui summa auctoritate et manu regia, notarios, cancellarios ac alios praedictos, et quascumque alias personas, tam ecclesiasticas quam saeculares, necnon communitates, universitates, ecclesias, capitula, collegia, conventus, monasteria, hospitalia ceteraque alia etiam pia loca, eorumque universales et particulares personas, necnon ecclesiarum et monasteriorum huiusmodi, ac quoscumque alios praefatos et superiores, quacumque ecclesiastica dignitate, aut mundana ac temporali, etiam ducali aut marchionali honore et praerogativa fungentes, ut ad archivia sic erecta et instituta, instrumenta et alias scripturas praedictas iuxta dictorum capitulorum formam deferant et asportent; communitates vero ac universitates civitatum et locorum huiusmodi, illorumque priores et nostri et Camerae praedictae officiales, ut commodas ac idoneas mansiones pro scripturarum et instrumentorum praedictorum conservatione assignent, ceteraque in dictis capitulis statuenda et declaranda observare et adimplere debeant, cogat et compellat; causasque, tam civiles quam criminales, merasque et mixtas, etiam si in eis obligationes quarumvis strictae intervenierint, occasione archiviorum huiusmodi, et ab ipsis quomodolibet dependentes, emergentes, annexas et connexas, etiam ratione terminorum seu pagarum et solutionum occasione subappaltus seu affectus, contra quascumque personas et inter quoscumque particulares archivistas, ac inter eum seu eos et quascumque communitates, collegia, universitates et alias personas procedendo, ac etiam alias causas et differentias super praesentium intelligentia, declaratione ac ampliatione,

1 Vide latius hic inf. 2 Cher. legit. *quantumvis* (R. T.).

et super omnibus privative quoad omnes alios iudices, ordinarios et extraordinarios, tam in Urbe quam extra, et in toto Ecclesiastico Statu, etiam summarie, simpliciter et de plano, et absque strepitu et figura iudicii, etc., cognoscat, audiat, decidat, sineque debito terminet, regi, gubernari et administrari posse ac debere, statuimus et ordinamus; necnon archiviis praefatis ac personarum illorum mantentione ac stabilimento, necnon regimini, gubernio, administrationi pro tempore incumbentium laboribus et salariis, omnia et singula iura, obventiones, emolumenta et alia regalia in dictis capitulis specificanda, pariter perpetuo applicamus et appropriamus, etc.

§ 7. Decernentes quoque easdem praesentes nullo umquam tempore de subreptionis vel obreptionis aut nullitatis vicio, seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu notari, impugnari, infringi, invalidari, aut in ius vel controversiam revocari posse, sed illas semper perpetuo validas et efficaces fore, suosque plenarios effectus sortiri, atque ita per quoscumque iudices, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac dictae Camerae clericos, ac eiusdem S. R. E. cardinales, sublata illis quavis aliter iudicandi vel interpretandi facultate et auctoritate, iudicari et defini debere; irritum quoque et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

§ 8. Non obstantibus praemissis, ac nostra de non tollendo ius quaesitum, et felicis recordationis Pii Papae quarti, praedecessoris nostri, sub datum videlicet octavo idus augusti, pontificatus sui anno sexto, edita, inter alia disponentes quod forsitan similes gratiae infra certum tunc expressum tempus praesentari et registrari debeant, dummodo saltem intra biennium a data praesentium omnino regi-

Clausulae
praeservatae.

Contrarium
derogatum.

strentur, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon provincialium Status Ecclesiastici huiusmodi, ac quarumvis illius civitatum, locorum, districtuum, necnon monasteriorum, ecclesiarum et aliorum piorum ac non piorum locorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, exemptionibus, immunitatibus, etiam cum titulo oneroso, tam a Camera quam a nobis seu praedecessoribus nostris quomodolibet, etiam illis, eorumque legatis, vicelegatis, gubernatoribus, iudicibus, notariis, cancellariis et aliis praefatis quibuscumque communitatibus, universitatibus, Cameraeque nostrae et illius auditori generali ac fisco, aliisque etiam personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etiam consistorialiter, ac alias in contrarium quomodolibet facientibus et concessis ac in futurum concedendis, quibus omnibus, etiam si de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica et expressa mentio habenda foret, tenores huiusmodi praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 9. Volumus autem quod praesentium exemplis, etc.

§ 10. Nulli ergo omnino hominum, liceat, etc.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae MDLXXXVIII, kalendis augusti, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 1 augusti 1588, pontif. anno IV.

Fides transumptorum.

Sancto poenalis.

Sequitur erectio officii regentis supradicti archivii, cum iurisdictionis et privilegiorum concessione.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.

Sollicitudo ministerii pastoralis nos admonet et inducit ut, pro felici progressu eorum quae ad communem reipublicae et subditorum nostrorum utilitatem et commodum per nos ordinata fuerunt, illorum curam egregiorum virorum prudentiae demandemus, quorum opera et studio feliciter regantur et gubernentur, lites quoque et discordiae quaecumque facilius decidantur et terminentur, prout tam pro iustitiae complemento, quam subditorum eorumdem quieti conspicimus in Domino salubriter expedire.

§ 1. Cum itaque nos nuper, ad publicarum scripturarum conservationem, et illarum deperditioni ac falsitatibus, quae nisi diligens cura et sollicitudo adhibeatur circa eas, in fraudem iustitiae ac subditorum nostrorum grave praerudicium, evenire possunt, obviandum, lites quoque, discordias et alia pericula, quae dictarum scripturarum occasione inter eosdem subditos nostros in dies, magna cum eorum iactura et laesione, haecenus motae fuerunt, extirpandum, certisque aliis rationabilibus animum nostrum moventibus et tunc expressis causis, in toto Statu Ecclesiastico nobis et Sedi Apostolicae mediate et immediate subiecto (alma Urbe nostra et civitate et comitatu Bononiensi dumtaxat exceptis) archivia publica, in quibus dictae scripturae ac instrumenta publica asportari et diligenter custodiri debeant, creverimus et instituerimus etc.

§ 2. Operae pretiumque duxerimus ut, pro salubri directione providoque gubernio dictorum archiviorum, aliquis supre-

Exordium

Hic Pontifex instituit archiviam publicam scripturarum Status Ecclesiastici, ut in praesentibus const.

Nunc autem expedire videtur officium regentis archiviorum praedictorum rigere.

mus iudex, qui summa auctoritate omnes et quascumque differentias, lites, querelas et controversias, tam inter particulares personas et archivistas, etc., quam de et super taxis et mercedibus, nullitatibus et falsitatibus, ac quibusvis aliis rebus, ad praefata archivaria illorumque administrationem, gubernium ac directionem quomodolibet et ex quavis causa pertinentibus, oriri et suscitari contigerit, audiat, cognoscat, decidat fineque debito terminet, constituatur et deputetur. Unde rei huiusmodi virum gravitate litterarumque scientia conspicuum praeficeret et in praemissis providere summopere cupientes, ac erectionis et institutionis archiviorum, etc., necnon privilegiorum, indultorum, facultatum, exemptionum et aliarum gratiarum, necnon quarumcumque litterarum desuper confectarum ac edictorum circa praemissa emanatorum, ceterorumque praemissorum ac inde secutorum tenores, etiam veriores, praesentibus pro expressis et insertis habentes.

§ 3. Motu proprio, etc., unum officium, regentis archivii generalis Status nostri temporalis ecclesiastici nuncupandum, pro uno praelato, aut utriusque seu alterius iurium doctore vel licentiate, aut alia persona ad hoc munus habili et idonea, regente archivii generalis Status nostri praefati nuncupando, qui praefatas et quascumque alias differentias, lites, querelas et controversias occasione dictorum archiviorum, etiam ex obligatione in forma Camerae Apostolicae provenientes, etiam alias ac inter alios quam ut praemititur suscitandas, et iudicariam indaginem aut quamvis aliam cognitionem, decisionem, probationem, declarationem, interpretationem et executionem, qualitercumque et quomodocumque requirentes, pro tempore movendas, civiles, criminales, meras et mixtas, una cum inci-

dentibus, emergentibus, annexis et connexis, suprema auctoritate et manu regia, tela iudicaria penitus ommissa, solaque facti veritate inspecta, ac omni et quacumque appellatione, recursu et remissione remotis, etiam privative quoad omnes alios iudices ordinarios et extraordinarios, tam in Urbe quam extra eam; totoque Statu praefato, ius dicendi, audire, cognoscere, terminare, decidere ac debitae executioni demandare.

§ 4. Delinquentes quoque et quos falsi et cuiusvis alterius generis crimen vel errorem aut delictum in scripturarum et instrumentorum praefatorum in archivium registratione, et ex eo transumptione, recollectione, custodia et conservatione, sive taxarum illicita alteratione et exactione, praesentatione et subsignatione, ac alias in exercitio et administratione dictorum archiviorum quomodolibet commisisse accusati aut suspecti fuerint, eorumque complices, condigna punitione et exemplari coercionem, ac debitam poenis in locis commissorum, ac, si videbitur, etiam in Urbe, et alias ubilibet plecti et arbitrio suo puniri et castigari facere, sententiarum, iudicare, condemnare, bonaque conscribere et confiscare, omniaque et singula alia in praemissis et circa ea necessaria et quomodolibet opportuna gerere, exercere et exequi, per se vel alium seu alios, omni et quacumque appellatione remota, perpetuum silentium desuper imponere.

§ 5. Necnon edicta ac proclamationes et hanna pro regimine, gubernio et administratione archiviorum, archivistarum et rectorum, aliorumque praefatorum, suo sub nomine, poenisque eius arbitrio exprimentis, etc., quoties sibi expedire videbitur, proponere et publicare facere. Illaque ac iam emanata declarare, interpretari, reformare, ampliare et innovare, ac tam per eum edenda quam a-

Ea omittit Mainardus, quis in omnium manibus versabantur (R. T.).

Delinquentes etiam in praemissis, eius arbitrio puniendi.

Edicta pro regimine dictorum archiviorum proponendi.

Illud erigitur facultate quascumque causas movendas occasione archiviorum dicti Status, summarie etc. ac appellatione remota cognoscendi.

lia desuper de mandato nostro quomodolibet, etc., sub eisdem poenis observari facere.

§ 6. Cum facultate deputandi et constituendi proprium notarium seu notarios, unum vel plures, tam in dicta Urbe quam extra eam, tamquam actuarios causarum ad officium regentis huiusmodi quomodolibet spectantium, eosque singulos toties quoties eidem regenti visum fuerit, amovendi et ponendi, ac alios eorum loco substituendi.

§ 7. Commissarios quoque ad archivaria praefata visitandum, cum simili auctoritate, necnon potestate et auctoritate, tam archivistas et ab eis deputatos praefatos, quam notarios viventes ac eorum haeredes, qui vita functi fuerint, ceterosque eorumdem defunctorum quovis titulo successores, ac earumdem scripturarum detentores seu possessores, necnon, in quantum ad ipsa archivaria spectat, quoscumque contrahentes, cuiuscumque status, sexus, gradus, ordinis et conditionis, etiamsi collegium, communitas, universitas, capitulum, etiam collegiarum et cathedralium ac metropolitanarum ecclesiarum, earumque praesules, monasteriorum abbates, conventus et pia loca, eorumque gubernatores et officiales ac praesidentes, necnon duces, marchiones, comites aut aliae personae, quantumvis privilegiatae ac ecclesiastica vel temporali et mundana dignitate, excellentia et honore praefulgentes fuerint, ad scripturas et instrumenta pro tempore celebrata in eisdem archivariis deportandum cogendi, aliaque quoad haec necessaria et opportuna faciendi et exequendi, etc., toties quoties sibi videbitur, deputare.

§ 8. Ac de praemissis omnibus et singulis, pro quibuscumque aliis suis in officio regentis archivii huiusmodi ministris, ceterisque omnibus et quibuscumque ad praefatum officium illiusque iurisdic-

nem, tam in Urbe quam extra eam, quomodolibet spectantibus et pertinentibus, patentes et quascumque alias litteras, sub eodem nomine et sigillo suo, per unum vel duos secretarios, ab eo simul vel successive nominandos (qui ad eorum vitam eius et in dicto officio successorum obsequiis hac in parte insistere debeant, ac pro generali ex patentibus, huiusmodi a substitutis commissariis et ministris suis huiusmodi, sine alicuius gravaminis nova impositione, etc., aliqua regalia exigere et levare queat), confici et expediri facere, aliaque et singula officium illiusque liberum exercitium quomodolibet concernentia, adimplere libere et licite possit et valeat.

§ 9. Ita etiam quod illud pro tempore obtinens, in archivistas, notarios et alios praefatos in praemissis et quoad ea quae officium huiusmodi concernunt tantum, supremam et omnimodam iurisdictionem et auctoritatem habeat, gerat et exercent. Illique ad eum dumtaxat pro iustitiae complemento recurrere ac ad ipsum reclamare debeant, eaque in parte curiae suae suppositi censeantur. Nec cuiquam tribunali aut moderno et pro tempore existenti sanctae Romanae Ecclesiae camerario, nec Camerae Apostolicae minusque Curiae causarum dictae Camerae generali auditori aut cuivis alteri iudici, sed nobis et dictis successoribus nostris immediate subsit, etc. cuius concessio et omnimoda dispositio, quoties illud quovis modo vacare contigerit, ad nos et eosdem successores nostros in perpetuum spectet et pertineat, apostolica auctoritate, tenore praesentium, etc. perpetuo erigimus et instituimus, decernentes etc. sicque et non aliter etc. Quocirca, etc.

§ 10. Non obstantibus praemissis ac felicitis recordationis Bonifacii Papae octavi, praedecessoris nostri, de una, et concilii generalis de duabus diebus, dummodo ultra

In archivistas notarios et alios circa ea, quae huiusmodi officium concernunt omnimodam iurisdictionem exercendi.

Derogatio non-trariorum

Notarios tantum causas huius officii actuarios eligendi.

Commissarios ad visitanda archivaria, et notarios ac alios ad portandum scripturas in archivariis deputandi.

Patentes litteras pro quibuscumque aliis ministris suo nomine et sigillo expediendi.

tres diaetas aliquis auctoritate praesentium ad iudicium non trahatur; necnon, quatenus opus sit, regula de non tollendo iure quaesito, aliisque constitutionibus et ordinationibus apostolicis, necnon provinciarum Status Ecclesiastici huiusmodi, ac quarumvis illarum civitatum, locorum, terrarum, districtuum et aliorum locorum, dictaeque Urbis et quarumcumque curiarum et tribunalium suorum, etiam iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus, reformationibus, usibus, stabilimentis et naturis; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, etiam illis earumque legatis, vicelegatis, gubernatoribus, potestatibus, iudicibus, notariis, communitatibus, universitatibus aliisque superioribus et personis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu pari, etiam consistorialiter ac alias in contrarium quomodolibet facientibus concessis, confirmatis et innovatis. Quibus omnibus et singulis, etiamsi, pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum omnium et singulorum tenores praesentibus pro sufficienter expressis ac de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, harum serie, specialiter et expresse, motu simili, derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus, communiter vel divisim, ab Apostolica sit Sede indultum quod interdicti, suspendi vel excommunicari non possint per litteras apostolicas non facientes plenam et expressam ac de verbo ad verbum de indulto huiusmodi mentionem.

§ 11. Volumus autem quod earundem praesentium transumptis, etc.

Nulli ergo, etc.

Datum Romae apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, pridie kalendas novembris, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 31 oct. 1588, pontif. anno IV.

CXXXI.

Prohibitio conferendi canonicatus et praebendas ac dignitates ecclesiae Valentinae spuris aut illegitime natis, quamvis legitimatis et natalibus restitutis.

Sixtus Papa V, ad futuram rei memoriam.

Cum coelestis Ille agricola vineam suam et agrum nobis custodiendum commiserit, ut ex illis tempore suo fructum afferamus, profecto nos, ne in ea palmites fatui et infructuosi luxurientur, neve in illo herbae inutiles et spinae quae sementem suffocant patri-familias internascantur, omni studio curare debemus. Quod plane peragemus, divino favente auxilio, si in ecclesiis quibusdam metropolitanis insignibus, tamquam in agro frugifero bene culto, ne inimicus homo noxium interseminet lolium, spurios scilicet et ex illegitimo ac damnato coitu natos (secundum legem Moysis ingredi Ecclesiam Domini usque ad decimam generationem prohibitos), a canonicatibus et praebendis ac dignitatibus arcentes, invigilabimus, idque praesertim in ecclesia Valentina, quam nos novo lectorum scientiae

1 Aliam prohibitionem admittendi ad beneficia regni Valentinae alienigenas regnorum Hispaniae edidit hic idem Pontifex in con. xcix. In *Sacrosancto*, huius tomi, pag. 902. Et antea de studii generalis Valentinae regimine dispositionem fecerat in const. xvii, *Copiosus*, ibidem pag. 609.

Fides transumptorum.

Saevitia poenalis.

Causae huius constitutionis.

et divinae et humanae numero ac aliis gratis abunde locupletavimus et decoravimus. Nam inibi, sicut accepimus, ex quo ad canonicatus et praebendas ac dignitates huiusmodi semel sic minus digne assumpti sunt, postmodum successu temporis ad publica ecclesiae, civitatis et regni Valentinae gerenda munia electi; ut plurimum, paternae incontinentiae imitatores, quietem publicam et statum ceterorum Deo famulantium perturbare consueverunt.

§ 1. Nos igitur, huiusmodi incommodis pro nostro pastoralis officii debito occurrere, et ut homines illarum partium (qui hac spe ad filios spurios in peccato gignendos sunt propensiores) eo magis abstineant a carnis flagitiis quo suae proli hoc refugium praecclusum esse videant, providere volentes, auctoritate apostolica, tenore praesentium, statuimus et ordinamus quod deinceps perpetuis futuris temporibus, quoties canonicatus et praebendas seu dignitates dictae ecclesiae Valentinae, per cessum seu quamvis aliam dimissionem, etiam ex causa permutationis, vel amissionem aut obitum, etiam apud Sedem Apostolicam, seu in aliquo ex mensibus, in quibus beneficiorum ecclesiasticorum dispositio nobis et dictae Sedi per constitutiones nostras desuper editas aut alias quomodolibet reservata existit, aut ordinariis collatoribus per constitutiones apostolicas aut Cancellariae Apostolicae regulas, vel litteras alternativarum vel quaecumque privilegia et indulta apostolica hactenus aut pro tempore concessa fuerit, vacare contigerit, etiamsi actu nunc forsitan quovis modo aliqui vel aliquae ex eis vacent, ipsi canonicatus et praebendae ac dignitates dictae ecclesiae Valentinae, alicui vel aliquibus, qui ex legitimo et vero matrimonio procreati non sint, spuris aut illegitime genitis (etiam apostolica, imperiali, regia vel quavis alia

auctoritate legitimatis, aut natalibus et primaevis iuribus naturae restitutis, per nos et successores nostros Romanos Pontifices seu de latere legatos, vel nunc et pro tempore existentem archiepiscopum Valentinum, aut alios ad quos id de iure vel alias quomodolibet spectat et spectabit in futurum) conferri nullo modo debeant. Decernentes ex tunc omnes et singulas collationes, provisiones et quavis alias dispositiones de ipsis canonicatibus et praebendis ac dignitatibus, pro ipsis spuris et illegitime genitis, etiam per nos seu successores nostros, aut de latere legatos seu archiepiscopum Valentinum, aut alios praedictos, etiam cum quibusvis clausulis et decretis faciendas, nullas et invalidas nulliusque roboris vel momenti existere, nullumque per eas cuiquam ius acquiri, aut etiam coloratum titulum possidendi tribui.

§ 2. Ac praesentes litteras sub quibusvis similibus vel dissimilibus gratiarum revocationibus, suspensionibus, limitationibus, derogationibus aut aliis contrariis dispositionibus, per quascumque litteras aut constitutiones apostolicas seu dictae Cancellariae regulas, per nos et successores nostros, ac ex certa scientia et de apostolicae potestatis plenitudine, necnon consistorialiter, etiam cum earundem praesentium speciali, specifica et expressa mentione, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis irritantibusque et aliis decretis, in genere vel in specie, etiam motu proprio ac consistorialiter, et alias in contrarium forsitan quomodolibet pro tempore factis et concessis, minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas fore et esse, ac quoties eas revocari vel limitari contigerit, toties in pristinum et validissimum statum restitutas et plenarie reintegratas esse et censi.

Clausulae praeservativae.

Decretum irritans.

§ 3. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, quavis auctoritate fungentes, etiam causarum Palatii Apostolici auditores ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, ubique iudicari ac definiri debere; necnon irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausula derogatoria.

§ 4. Non obstantibus quibusvis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ac dictae ecclesiae Valentinae, iuramento, confirmatione apostolica vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis quoque, indultis et litteris apostolicis, sub quibuscumque tenoribus et formis, ac eum quibusvis, etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacioribus et insolitis clausulis et decretis, in genere vel in specie ac alias in contrarium quomodolibet concessis, approbatis et innovatis, quibus omnibus, etiamsi de illis illorumque totis tenoribus specialis, specifica, expressa et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda foret, illorum tenores praesentibus pro expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, sub annulo Piscatoris, die vigesimasecunda augusti, millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 22 aug. 1588, pontif. anno IV.

CXXXII.

Exemptio congregationis monachorum Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti,

a iurisdictione sacristae hospitalis B. Mariae Virginis Annunciatæ Neapolitan. cui Leo X dudum univert¹.

Sixtus Papa V.

Dilectis filiis monachis congregationis Montis Virginis, Ordinis S. Benedicti.

Dudum felicitis recordationis Leo X, certis tunc expressis causis adductus, congregationem vestram hospitali Annunciationis B. Mariae Virginis Neapolitan. apostolica auctoritate perpetuo univit, annexit et incorporavit, ac quod pro tempore existens sacrista dicti hospitalis esset et esse deberet superintendens et iudex ordinarius vester et pro tempore existentium dictae congregationis monachorum.

§ 1. Et deinde pia memoriae Pius Papa V. praedecessor noster de consilio nonnullorum S. R. E. cardinalium tunc viventium, hanc unionem, annexionem et incorporationem dissolvens, nonnullas constitutiones novas, iuxta quas vos vitam moresque vestros conformare deberetis, fieri mandavit, ita tamen quod dictus sacrista episcopus et regularis existens, superintendens et iudex uti prius esset; hasque constitutiones postmodum factas et editas idem Pius praedecessor dicta auctoritate approbavit et confirmavit, prout in singulis litteris dictorum praedecessorum desuper confectis plenius continetur.

§ 2. Cum autem non conveniat nec decens sit ut sacrista dicti hospitalis, quamvis esset episcopus et regularis, ut praefertur, quod tamen nunc non est, immisceat se rebus et negociis vestrae congregationis, et vos sub melioribus et arctioribus eiusdem regulæ institutis iamdiu vitam agere coepistis, adeo ut maiores in mandatorum Dei observantia progressus

¹ Approbavit istam congregationem Coelestinus III ut in eius const. XXIV, *Religiosam*, tom. III, pag. 107

Leo X congregationem univit hospitali annunciationis Beatae Mariae Virginis Neapolitan.

Pius V unionem subtulit, sacristae tamen dicti hospitalis superioritatem praeservavit.

Hic modo Pontifex eam tollit.

in dies sperari possint. Nos, qui memoria tenemus eundem Pium V, praedecessorem nostrum, expressis verbis nobis saepius asseverasse huiusmodi facultatem praedicto sacristae concessam se omnino esse revocaturum, pium et religiosum vivendi propositum vestrum et quietem regularem desiderantes, ac tenores dictarum litterarum praesentibus pro expressis habentes, motu proprio et ex certa nostra scientia ac de apostolicae potestatis plenitudine, vos congregationemque vestram et capitulum ab omni iurisdictione, auctoritate et iudicio ipsius sacristae dicta auctoritate, tenore praesentium, in perpetuum eximimus et liberamus, et omnem ab eodem hospitali licentiam et facultatem mittendi sacristam tamquam superintendentem et iudicem ad capitulum vestrum, aut in gubernio et correctione vestra se quoquomodo ingerendi, adimimus.

Et sacristae inhibet.

§ 3. Inhibentes dicto sacristae in virtute sanctae obedientiae, ac sub excommunicationis latae sententiae poena per contrafacientem eo ipso incurrenda, ne praemissorum seu quovis alio praetextu seu occasione vel causa, in dicto capitulo aut alibi intervenire audeat seu praesumat.

Huc sanctione huius clausulae praeservativae apponit.

§ 4. Decernentes praesentes litteras nullo unquam tempore de subreptionis vel obreptionis vitio seu intentionis nostrae vel quovis alio defectu, etiam ex eo quod dictum hospitale ad praemissa vocatum non fuerit, notari, impugnari aut ad terminos iuris reduci, seu in ius vel controversiam revocari; ac irritum et inane quidquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Exemptio eius de puto.

§ 5. Quocirca venerabilibus fratribus archiepiscopo Capuano, et episcopo Avellanensi, ac dilecto filio causarum Curiae Camerae Apostolicae generali auditori, per apostolica scripta motu simili man-

Bull. Rom. Vol. IX.

5

damus quatenus ipsi, vel duo aut unus eorum, per se vel alium seu alios, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque, ubi et quando opus fuerit, ac quoties super hoc pro parte vestra vel alicuius vestrum fuerint requisiti, solemniter publicantes, vobisque in praemissis efficacis defensionis praesidio assistentes, faciant auctoritate nostra ab omnibus ad quos spectat inviolabiliter observari, non permittentes vos et congregationem vestram per dictum hospitale aut quoslibet alios contra praesentium continentiam ac tenorem quomodolibet indebite molestari; contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis non parentes per sententias, censuras et poenas ecclesiasticas aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis.

Contrariis derogat.

§ 6. Non obstantibus praemissis ac quibusvis aliis constitutionibus et ordinationibus apostolicis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Datum Romae apud S. Marcum, sub annulo Piscatoris, die XXVII Aug. MDLXXXVIII, pontificatus nostri anno IV.

Dat. die 27 aug. 1588, pontif. anno IV.

CXXXIII.

Iurisdictione iudicis causarum et litium hospitalis pro recipiendis pieque alendis mendicis per Urbem vagantibus; et ampliatio exemptionis ei concessae, auctoritatisque administratorum eius¹.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Postulat ratio pastoralis officii, nobis, licet imparibus meritis, divina providen-

Exordium.

¹ Instituit d. hospitale hic idem Pont., ut in const. LXXXV, *Quamvis*, superius, pag. 847.

tia commissi, ut hospitalibus et piis locis, quae ad Christi pauperum necessitates sublevandas, nostra primum cura et pastoralis vigilantia erecta et instituta fuerunt, quo maiora in dies ad Dei gloriam et animarum salutem in spiritualibus et temporalibus suscipiant incrementa, uberiora etiam subsidia et ampliora privilegia concedamus.

§ 1. Cum itaque nuper ingenti nostra pia tamen impensa, in hac alma Urbe, ne ulterius mendici per vias et plateas eisdem Urbis, etc ¹.

§ 2. Quoniam vero ea est perditorum quorundam hominum impudentia, ut quamvis validi et robusti sint, tamen interdum ficta aut simulata infirmitate, aut alio praetextu, per segnitiam et socordiam, malint, incertis sedibus, huc illuc vagando, ex mendicitate quam ex honestis laboribus et industria victum sibi comparare, eisdem hospitalis praefati administratoribus contra eos omnes, qui mendicare per Urbem praesument, edicta et banna proponendi et publicandi, et inobedientes poenis tam pecuniariis, quam etiam corporis afflictivis, et triremium vel aliis eorum arbitrio (non tamen ultimi supplicii) puniendi, plenam et liberam tribuimus potestatem.

§ 3. Tres autem refectiones peregrinis per alias nostras litteras assignatas, iisdumtaxat dari volumus, quos congregatio administratorum ipsius hospitalis vere pauperes iudicaverit.

§ 4. Ceterum, cum idem hospitale eiusque administratores, ob varias quaestiones, lites et controversias, quae circa illius iura excitari in dies contingit, etiam coram diversis iudicibus et tribunalibus magno cum dispendio vexentur, nos, in hoc quoque eisdem hospitalis indemnitati consulere volentes, motu et scientia

¹ Omittitur residuum, quia totam const. habes superius, pag. 847.

similibus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus moderni et pro tempore existentes dicti hospitalis administratores, unum utriusque iuris doctorem clericum, etiam, si ita videbitur, in dignitate ecclesiastica constitutum, in iudicem causarum hospitalis dicti eligere seu deputare possint et valeant, apostolica auctoritate, tenore praesentium, perpetuo statuimus et ordinamus.

§ 5. Ac eidem doctori sic pro tempore electo et deputato, ex nunc prout ex tunc et e contra post electionem et deputationem huiusmodi, omnes et singulas causas, lites, quaestiones et controversias interdictum hospitale sive illius administratores, officiales et ministros, nunc et pro tempore existentes, ac quascumque alias, tam laicas quam ecclesiasticas personas, cuiuscumque gradus, status, ordinis, dignitatis, conditionis vel praeminentiae existentes, etiam cardinalatus honore praefulgentes, universitates, societates, congregationes, collegia ac tam virorum quam mulierum monasteria, hospitalia aut alia loca pia, etiam coram nunc et pro tempore existentibus S. R. E. camerario, clericis et praesidentibus Camerae Apostolicae, et eiusdem Camerae causarum auditore generali, necnon vicario, gubernatore et senatore dictae Urbis, illorumque locatenentibus, collateralibus, iudicibus ac appellationum curiae causarum Capitolii eiusdem Urbis capitaneo, necnon causarum Palatii Apostolici auditoribus, ac eiusdem S. R. E. cardinalibus et aliis quibuscumque iudicibus ordinariis, a nobis et successoribus nostris Romanis Pontificibus specialiter quomodocumque commissariis deputatis et delegatis, ac deputandis et delegandis, nunc et pro tempore motas et pendentes, ac quomodolibet movendas et pendendas, de et super quibuscumque locationibus, venditionibus, donationibus, legatis, fideicommissis, testa-

Cui amplissima facultas hic concedatur et praesertim.

mentis, haereditatibus et illarum discussionibus, ac quibuscumque aliis dispositionibus ad favorem eiusdem hospitalis et quoruncumque iurium et actionum cessionibus, aliisque quibuscumque intervivos et causa mortis et quasi contractibus, etiam vigore obligationis in forma Camerae, executionibus, revocationibus, bonis rebus, iuribus et actionibus hospitalis eiusque administratorum, officialium, ministrorum praefatorum, eorumque litis consortium, tam coniunctim quam divisim, ac tam active quam passive, ac tam secundario quam principaliter interesse concernentes, et ad ipsum hospitale, etiam per viam necessariae defensionis, et alias quomodolibet spectantes et pertinentes, in quacumque instantia, quorum omnium status et merita ac iudicium et collitigantium nomina, cognomina et qualitates ceteraque etiam de necessitate exprimenda, praesentibus pro expressis habemus in statu et terminis in quibus ad praesens reperiuntur, et quandocumque reperientur, harum serie, ad nos et Sedem Apostolicam advocantes, illasque omnes et singulas alias similes vel dissimiles causas, quomodolibet nunc et pro tempore motas et pendentes, ac quas dictum hospitale illiusque administratores, officiales et ministri habere et movere volent contra easdem personas, universitates, societates, congregationes, collegia, monasteria, hospitalia aut alia aequae aut magis privilegiata pia loca, etiam quomodolibet et qualitercumque privilegiata et exempta, pro ipsius hospitalis rebus, bonis, haereditatibus, legatis, iuribus et actionibus huiusmodi, tam agendo pro ipso hospitali et quacumque persona ab eo causam habente, quam etiam si contra ipsum hospitale, ad instantiam quarumcumque personarum qualitercumque qualificatarum et privilegiatarum quomodolibet agatur, eidem doctori,

ut praefertur, electo et deputato, una cum omnibus et singulis earum incidentibus, dependentibus, emergentibus, annexis et connexis, summarie, simpliciter et de plano, et sola facti veritate inspecta, ac sine strepitu et figura iudicii, et absque tela iudiciaria ac aliquorum terminorum etiam substantialium observatione, aut alicuius registri vel extractus confectione, per seipsum vel in eius a dicta Urbe absentia, aut alias ex quavis causa per alium ab eisdem administratoribus durante absentia, aut alias quomodolibet eligendum, usque ad finalem sententiarum executionem inclusive audiendas, cognoscendas fineque debito terminandas, aut etiam alibi pro tempore introductas seu commissas reassumendas, auctoritate et tenore praedictis, etiam perpetuo, committimus et mandamus. Ipsumque doctorem, ut praefertur, electum et deputatum in dictis causis, tam pro ipso hospitali quam contra illum motis et pendentes, et in futurum movendis, in iudicem ordinarium et apostolica auctoritate deputatum, cum facultate easdem causas usque ad finem, absque tamen alicuius propinae receptione, cognoscendi, decidendi atque terminandi, ac etiam cum potestate citandi et inhibendi quos, quibus et quoties opus fuerit, etiam per se vel alium seu alios quoscumque, tam in Romana Curia quam extra eam, etiam per edictum publicum, constituto sibi etiam summarie de non tuto accessu, eisdemque et praedictis ac quibuscumque aliis eiusdem Urbis curiarum seu tribunalium iudicibus et personis, tam ecclesiasticis quam etiam pecuniariis poenis, prout sibi videbitur, inhibendi, et in eventum non paritionis contra inobedientes, contumaces et rebelles ad declarationem incursus censurarum et poenarum huiusmodi, illarumque aggravationes et alias prout sibi melius expedire videbitur seu placuerit, servata forma

Hic Pontifex instituit hospitale mendicorum.

Et modo data auctoritate eius administratoribus carcerandi mendicorum per segnitiam.

Peregrinorumque refectiones iudicandi.

Iudicem quoque causarum hospitalis deputandi.

concilii, Tridentini, procedendi, sententiasque seu mandata per eum pro tempore latas seu relaxata, debitae executioni demandandi, sive demandari faciendi. Contradictores quoslibet et rebelles ac praemissis quovis praetextu non parentes, per censuras ecclesiasticas ac etiam pecuniarias poenas, aliaque opportuna iuris et facti remedia, appellatione postposita, compescendo, auxiliumque brachii saecularis ad hoc, si opus fuerit, invocandi, aliaque omnia et singula in praemissis et circa ea quomodolibet necessaria et opportuna faciendi, dicendi, gerendi, exequendi, ac cum aliis facultatibus ad id quomodolibet necessariis, auctoritate et tenore praedictis, similiter perpetuo facimus, constituimus et deputamus, sibi que plenam, liberam facultatem atque auctoritatem etiam concedimus et impartimur.

§ 6. Decernentes quod a pro tempore existentis doctoris, ut praefertur, electi et deputati, sententiis, mandatis, ordinationibus et decretis nullatenus suspensive appellari, reclamari, de nullitate dici, sive quomodolibet adversus illa, ad effectum impediendi seu suspendendi executionem, aliquod remedium attentari possit devolutive, aut semel tantum, pro qualibet parte liceat appellare, et alia remedia intentare coram pro tempore existenti Urbis gubernatore, seu alio iudice ab ipso gubernatore nominando; ei vero parti, quae semel appellavit, secundo vel ulterius sublata sit omnis et quaecumque appellatio, sed duae sententiae conformes, plenariam executionem obtineant, ac firmatae et illibatae permaneant, ac si essent tres conformes.

§ 7. Ac nullitas aliqua, exceptis tribus substantialibus, opponi nullo modo possit.

§ 8. Et licet ad instantiam quorumcumque haeredum seu quorumlibet aliorum committatur in futurum, vel etiam

modo pendeat commissa causa discussionis alicuius haereditatis, et dicto hospitali seu illius administratoribus vel officialibus et ministris, etiam virtute commissionis, fuerit inhibitum, tamen ne exactio creditorum in praeiudicium hospitalis huiusmodi protrahatur, data idonea cautione per dictos administratores, officiales seu ministros, de restituendo summam debitam in eventum succumbentiae prioribus et potioribus creditoribus, pro tempore existens doctor praedictus eosdem haeredes sive alios quoscumque debitores, seu ipsorum quemlibet, et ex quocumque titulo causam habentes, ad satisfaciendum integraliter dicto hospitali de eius credito iuris et facti remediis cogat et compellat.

§ 9. Ac in omnibus et singulis causis praedictis ad dictum hospitale, ut praefertur, quomodolibet spectantibus, singulis diebus et horis, feriatis et non feriatis, praeterquam in honorem Dei, procedat.

§ 10. Et notarium actuarium per eosdem administratores eligendum, ac ab eis et eorum arbitrio ac ad eorum nutum ponendum et amovendum, quem eis placuerit habeat, qui teneatur dare idoneam cautionem eisdem administratoribus in eius deputatione, de restituendo, absque aliqua pecuniarum solutione et fraude, et omni mora et dilatione atque exceptione seu excusatione postpositis, quoties ab eisdem administratoribus ab huiusmodi notariatus officio amotus fuerit, omnes et singulas scripturas ad dictum hospitale, ut praefertur, quomodolibet spectantes, per eosdem administratores facto de illis inventario, notario successori ab eisdem administratoribus deputato consignando; quodque citationes in causis praedictis etiam per curiae Capitoli seu alios quoscumque, etiam dicti hospitalis mandatarios, fieri possint.

restituendo etc. iudex hospitalis debitores cogat ad solvendum.

Singulis diebus non feriatis in honorem Dei procedi mandat.

Notarium actuarium ab administratoribus deputari et ab eo cavere de restituendo sumptibus a quo procedi debet.

Executores omnes mandata huius iudicis exequantur.

Personae hospitalis alibi conveniri non possunt etiam vigore commissionis Signaturae Iustitiae.

§ 11. Ac quod quicumque executores curiarum seu tribunalium dictae Urbis possint et debeant exequi et effectualiter executioni demandare omnes et singulas sententias, decreta et mandata pro tempore existentis doctoris huiusmodi, sive in eius absentia, aut alias ipso impedito, ab eisdem administratoribus eligendi, quae, non obstante regula Cancellariae, sub eius parvo sigillo expediri possint.

§ 12. Ac insuper hospitale praedictum, eiusque administratores, officiales et ministros, afflictuarios et alios ab eis causam habentes, ex nunc deinceps occasione praemissorum principaliter seu secundario alibi quam coram pro tempore existente doctore, ut praefertur electo et deputato, conveniri, aut ad alios conveniendum constringi non posse; et processus, sententias, mandata et decreta per alium seu alios, tam ordinarios quam etiam specialiter deputatos et delegatos, iudices, quavis auctoritate fungentes, in causis praedictis quomodolibet pro tempore formatos, in quacumque instantia latas et facta, cum inde secutis quibuscumque, nulla, irrita et inania nulliusque roboris et momenti fore, inhibentes expresse moderno et pro tempore existenti Signaturae Iustitiae praefecto, aut alias pro tempore Iustitiae Signaturam habenti, necnon regi Cancellariae qui pro tempore erit, omnibusque et singulis referendariis, ne de cetero, ad instantiam et requisitionem cuiuscumque, supplicationem aliquam recipere, referendariare seu proponere praefecto Signaturae Iustitiae audeat vel praesumat; et similiter signaturam faciens, non signet sive avocatoriam sive simplicis iustitiae, sive appellatoriam et similem, neque in initio neque in medio litis; et quod signatae nullius sint roboris et momenti, nullamque tribuant iurisdictionem, neque ipse iudex cui fuerint commissae audeat

illarum virtute citare, inhibere vel quomodolibet procedere; irritumque et inane quidquid scienter vel ignoranter secus factum fuerit ipso iure decernimus, salva semper nostra ac pro tempore existentis Romani Pontificis manu propria signatura, sine qua omne rescriptum censetur et sit invalidum et a nostra voluntate alienum. Et nihilominus doctor, sic ut praefertur deputatus, a praedicto hospitali, absque vitio attentatorum, procedere possit et valeat.

§ 13. Exemptionem vero et immunitatem alias eidem hospitali concessam extendentes et ampliantes, volumus ut tam ipsum hospitale quam eius personae, necnon agri, possessiones, praedia urbana et rustica, ac quaecumque res et bona, immobilia, mobilia et se moventia, ubilibet gentium et locorum constituta, eorumque afflictuarii et conductores, ratione quorumcumque fructuum, frugum, mercium ac rerum ad victum et vestitum aut alias ad usus humanos pertinentium, qui in ipsius hospitalis agris aut praediis colliguntur aut extrahuntur, aut ad usum hospitalis aliunde importantur, tam in emendo quam in vendendo aut de loco ad locum extrahendo aut transferendo, etiam quoad tria pro centenario dohaneriis Ripae Urbis nostrae solvi solita, et quoad sal pro usu hospitalis, quod gratis, prout aliis locis piis dari solet, etiam praedicto hospitali dari debeat, et a quibuscumque datis, portoriis, gabellis, dohanis, oneribus et actionibus, subsidiis, tallis, collectis, angariis, ordinariis et extraordinariis, quomodolibet nuncupatis, ex quacumque, etiam urgentissima causa, nunc et pro tempore impositis et imponendis, tam in dicta Urbe quam extra eam, in quocumque loco ditioni nostrae temporali ecclesiasticae mediate et immediate subiecto, prorsus libera, exempta et immunita sint

Ampliatio exemptionis a solutione gabellarum et aliorum onerum et gratiarum.

A cuius sententia semel tantum et devolutive ad gubernatorem Urbis appellari posse decernit.

Nullitates tres substantialibus allegari permittit.

In causis discussionum data cautione de

ac censeantur, nec ad aliquam solutionem quoque modo cogi aut compelli possint.

Prohibito molestandi hospitali super praedictis.

§ 14. Districte autem interdicimus quibuscumque personis, ad quas exactio huiusmodi onerum, gabellarum, collectarum, talliarum, subsidii et dohanae quomodolibet spectabit, ne quicquam, quovis praetextu, contra nostram huiusmodi concessionem petere aut exigere, ipsumque hospitale vel eius ministros aut alios ab eo causam habentes molestare quoquo modo audeant vel praesumant. Quinimo dilectis filiis modernis et pro tempore existentibus S. R. E. camerario, necnon Camerae Apostolicae clericis praesidentibus per praesentes mandamus quatenus ipsi vel eorum aliquis, quoties pro parte hospitalis praedicti fuerit requisitus, praesentes litteras et in eis contenta quaecumque solemniter publicantes, eisque efficaciae defensionis praesidio assistentes, hospitale praedictum eiusque ministros, afflictuarios et alios quoscumque pro eo agentes, faciant exemptione, immunitate illiusque extensione et ampliatione praedictis pacifice frui et gaudere. Non permittentes illos quovis modo indebite molestari; contradictores per opportuna iuris et facti remedia compescendo, invocato etiam ad hoc, si opus fuerit, auxilio brachii saecularis. Ceterum, omnes multas et poenas ab iis personis, quae circa datia et gabellas, ut praefertur, dicto hospitali tam per praesentes quam per alias nostras litteras concessa, assignata et applicata, fraudem aliquam committent, pro tempore exigendas, integre ipso hospitali, ut administratores praefati de illis suo arbitrio libere disponant, perpetuo concedimus, donamus et applicamus, et quatenus in ipso contractu appaltus seu conductionis datorum et gabellarum huiusmodi, seu in eorum impositione aliter de iis caveat, quascum-

que de huiusmodi, multis seu poenis contrarias disponet, ad cuiuscumque et Camerae Apostolicae favorem factas, revocamus et annullamus.

§ 15. Postremo statuimus et ordinamus quod ii quatuor clerici saeculares, qui nunc sunt pro capellanis ad missas celebrandas sacramentaque ecclesiastica administranda in eodem hospitali deputati, inde quoad vixerint, per modernos aut pro tempore existentes administratores amoveri nullo modo possint nec debeant; quinimo eorum cuilibet nonaginta scuta monetae Romanae ex fructibus, redditibus et proventibus dictarum ecclesiarum, capellaniarum et beneficiorum unitorum per modernos et pro tempore existentes ipsius hospitalis administratores annuatim persolvantur, ac praesentes litterae validae et efficaciae collationis et provisionis eorum cuilibet factae vim et robur obtineant. Atque ex nunc in capella eiusdem hospitalis quatuor perpetuas sine cura, personalem tamen residentiam requirentes, capellanas, necnon duo alia etiam sine cura, personalem tamen residentiam requirentia, beneficia ecclesiastica, clericatus nuncupanda, per praesentes perpetuo erigimus et institui-
Capellani, qui nunc sunt ab administratoribus non amoveantur. Et eorum cuilibet habeantur. x. singulis annis.

Capellani, qui nunc sunt ab administratoribus non amoveantur. Et eorum cuilibet habeantur. x. singulis annis.

tur, ex dictis fructibus beneficiorum huiusmodi persolvenda; siquid vero ex eisdem fructibus supererit, id omne sacristiae eiusdem capellae perpetuo applicamus et appropriamus.

Capellaniae ad praesentationem admio-
stratorum de cetero conferantur.

§ 16. In posterum vero, quoties perpetuis futuris temporibus aliquam ex huiusmodi capellanis vel beneficiis, clericatibus nuncupatis, ex capellanorum eadem capellanas ad praesens obtinentium, vel eorum successorum quorumcumque personis quando et ubilibet vacare contigerit, tunc non ad nutum administratorum, sed in titulum perpetui beneficii ecclesiastici personalem residentiam requirentis, ad praesentationem administratorum praedictorum, nec alias per Sedem Apostolicam dumtaxat conferantur.

Clausulae praeservativae huius concessionis

§ 17. Decernentes praesentes litteras sub quibusvis similibus vel dissimilibus concessionum et gratiarum revocationibus, suspensionibus et derogationibus minime comprehendi, sed semper ab illis exceptas, et quoties emanabunt, toties in pristinum statum restitutas et plenarie reintegratas esse et censeri. Sicque per quoscumque iudices et commissarios, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac S. R. E. cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate, in quavis causa et instantia, iudicari et definiri debere; necnon irritum et inane si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari.

Clausulae contrariorum derogatoriae.

§ 18. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis praefataeque Camerae, iuramento vel quavis firmitate alia roboratis, statutis et consuetudinibus; privilegiis eidem Camerae necnon quibusvis iudicibus et tribunalibus, etiam auditori causarum eiusdem Camerae quomodolibet concessis. Quibus omnibus et sin-

gulis, etiamsi de illis specialis, specifica et expressa mentio facienda, seu quaevis expressio ad hoc servanda foret, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum inserrerentur, praesentibus pro sufficienter expressis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat, specialiter et expresse derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

§ 19. Volumus autem quod praesentium transumptis, etc.

Fides transumptorum.

Nulli ergo etc.

Sanctio praenalis.

Datum Romae apud Sanctum Marcum, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, VIII idus septembris, pontificatus nostri anno quarto.

Dat. die 6 sept. 1588, pontif. anno iv.

CXXXIV.

Contra abortum quovis modo procurantes, aut sterilitatis potiones dantes vel sumentes, eisque auxilium, consilium sive favorem praestantes.

**Sixtus episcopus, servus servorum Dei,
ad perpetuam rei memoriam.**

Effraenatam perditissimorum hominum contra divinae legis praeceptum de non occidendo peccandi audaciam atque licentiam, sanctissimis legibus variisque constitutionibus saepius repressam animadvertentes; cogimur nos quoque, in supremo iustitiae throno a Domino constituti, iustissima ratione suadente, vetera iura partim innovando, partim ampliando, eorum etiam immanitatem, pari poena proposita, coercere, qui immaturos foetus intra materna viscera adhuc latentes crudelissime necare non verentur. Quis enim non detestetur tam execrandum facinus, per quod nedum corporum, sed, quod gravius est, etiam animarum certa iactura sequitur?

Detestatio criminis abortus.

Quis non gravissimis suppliciis damnet illius impietatem, qui animam Dei imagine insignitam, pro qua redimenda Christus Dominus noster preciosum sanguinem fudit, aeternae capacem beatitudinis, et ad consortium angelorum destinatum, a beata Dei visione exclusit, reparationem coelestium sedium quantum in ipso fuit, impedivit, Deo servitium suae creaturae ademit? Qui liberos prius vita privavit, quam illi a natura propriam lucem accipere, aut se materni custodia corporis ab efferata saevitia tegere potuerint? Quis non abhorreat libidinosam impiorum hominum crudelitatem vel crudelem libidinem, quae eo usque processit ut etiam venena procuret ad conceptos foetus intra viscera extinguendos et fundendos, etiam suam prolem prius interire quam vivere, aut si iam vivebat, occidi antequam nasci nefario scelere moliendo? Quis denique non damnet gravissimis suppliciis illorum scelera, qui venenis, potionibus ac maleficiis mulieribus sterilitatem inducunt, aut ne concipiant, nec pariant maleficis medicamentis impediunt? *Maleficos*, inquit Dominus ad Moysen, *non patieris vivere*. Nimis enim impudenter contra Dei voluntatem se opponunt qui, ut S. Hieronymus ait, dum natura recipit semen, receptum confovet, confotum¹ corporatum in membra distinguit, dum inter ventris angustias Dei manus semper operatur, idemque corporis creator et animae est, impie despicit bonitatem figuli, id est Dei, qui hominem plasmavit, fecit ut voluit; siquidem, ut sanctus testatur Ambrosius, non mediocre munus est Dei dare liberos propagatores generis. Divinum donum est foecunditas parientis, eodemque tempore diro hoc flagitio privantur liberi parentes, qui generaverant, vita filii, qui generati sunt, matres coniugii praemis, terra quae ab his coleretur, mundus qui ab eisdem co-

¹ Cherub. addit corporat (R. T.)

gnosceretur, Ecclesia quae devotae numero plebis aucta gauderet. Unde non immerito sexta synodo Constantinopolitana sancitum est, ut personae quae dant abortionem scientia medicamenta, et quae foetus necantia venena accipiunt, homicidae poenis subiiciantur; sed et veteri Concilio Herdensi cautum est ut qui conceptos ex adulterio foetus necare studuerint, vel in ventribus matrum potionibus aliquibus colliserint, si postea poenitentes ad Ecclesiae mansuetudinem recurrant, omni tempore vitae suae fletibus et humilitati insistant; si vero clerici fuerint, officium ministrandi eis recuperare non liceat; omnesque tam ecclesiasticae quam profanae leges gravibus poenis afficiunt eos qui in utero matris puerperium interimi, aut ne mulieres concipiant, sive ut conceptos foetus eiciant, nefarie machinantur.

§ 1. Nos igitur, post repressam eorum temeritatem, qui matrimonii iura violare, et quantum in ipsis est vinculum indissolubile dissolvere praesumunt, quive turpioribus quibusdam incestis se inquinare non erubescunt, hoc quoque malum, quantum viribus nobis a Domino traditis contendere possumus, nostris potissimum temporibus exterminare volentes; omnes et quoscumque, tam viros quam mulieres, cuiuscumque status, gradus, ordinis ac conditionis, etiam clericos, saeculares vel cuiusvis Ordinis regulares, quavis dignitate et praeminentia ecclesiastica vel mundana fulgentes, qui de cetero per se aut interpositas personas abortus seu foetus immaturi, tam animati quam etiam inanimati, formati vel informis, eiectionem procuraverint percussione, venenis, medicamentis, potionibus, oneribus laboribusque mulieri praegnantis impositis, ac aliis etiam incognitis vel maxime exquisitis rationibus, ita ut re ipsa abortus inde secutus fuerit, ac etiam praegnantem

Poenae homicidii abortum procurantis imponitur.

ipsas mulieres, quae scienter praemissa fecerint, poenas, tam divino quam humano iure, ac tam per canonicas sanctiones et apostolicas constitutiones, quam civilia iura adversus veros homicidas, qui homicidium voluntarium actu et re ipsa patravirint, propositas et inflictas (quorum omnium tenores his nostris litteris pro expressis et ad verbum insertis habemus) eo ipso incurrere, hac nostra perpetuo valitura constitutione statuimus et ordinamus, ipsasque poenas, leges et constitutiones ad casus praefatos extendimus.

Clericisque additur poena privationis beneficiorum et inhabilitatis.

§ 2. Eos vero qui clerici fuerint, omnino privilegio clericali, officiis, dignitatibus et beneficiis ecclesiasticis, quae sic vacatura nostrae et Sedis Apostolicae dispositioni perpetuo reservamus, ipso facto privamus, et in futurum inhabiles ad ea suscipienda decernimus, adeo ut illi, qui hoc delictum commiserint, non secus atque ii qui sua voluntate homicidium perpetraverint iuxta concilii Tridentini decreta, etiamsi crimen id nec ordine iudiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, ad sacros ordines promoveri, aut in susceptis ordinibus ministrare nullo modo possint, nec illis aliqua ecclesiastica beneficia, etiamsi curam non habeant animarum, conferri liceat, sed omni ordine ac beneficio et officio perpetuo careant.

Laicis additur poena inhabilitatis.

§ 3. Neque et illos qui clerici non fuerint et talia perpetraverint, non solum poenas incurrere supra narratas, sed etiam inhabiles ad ordines et alia praedicta decernimus et declaramus.

Et qui foro ecclesiastico subiecti sunt curiae saeculari tradantur.

§ 4. Volentes quod hi qui foro ecclesiastico subiecti, ut praefertur, deliquisse comperti fuerint, per iudicem ecclesiasticum depositi et degradati, curiae et potestati saeculari tradantur, quae de eis illud capiat supplicium, quod contra laicos vere homicidas per divinas leges ac civilia iura est dispositum.

Bull. Rom. Vol. IX.

6

§ 5. Praeterea eisdem poenis teneri omnino statuimus eos qui sterilitatis potiones ac venena mulieribus propinaverint, et quo minus foetum concipiant impedimentum praestiterint, ac ea facienda et exequenda curaverint, sive quocumque modo in his consuluerint, ac mulieres ipsas quae eadem pocula sponte ac scienter sumpserint.

Sterilitatis potiones dantes, vel sumentes, eorumque consultores istodem poenis subiciuntur.

§ 6. Quocirca mandamus universis et singulis iudicibus ordinariis et delegatis, tam ecclesiasticis quam saecularibus, quibus contra criminum reos, etiam quoad causas huiusmodi, de iure vel ratione delicti aut personarum, legitime competet iurisdictio, ita tamen ut inter eos praeventioni locus est, ut in his delictis, quae ut plurimum in occulto perpetrantur, contra quoscumque, non solum per accusationem et declarationem, verum etiam per inquisitionem ac simplicem denunciationem procedant, ac ad illa probanda testes alias de iure inhabiles, eorundem tamen iudicum arbitrio, habita ratione personarum, causarum et qualitatum illarum ac circumstantiarum quarumcumque, admittant, ac in eos qui culpabiles fuerint, prout per nos sancitum est, demum animadvertant.

Praeventio inter iudices, et eorum facultas in procedendo.

§ 7. Insuper, ut immanissimi huius delicti gravitati, non solum temporalibus, verum etiam spiritualibus poenis prospiciamus ac provideamus, omnes et singulos, cuiuscumque status, gradus, ordinis vel conditionis existentes, tam laicos quam clericos, saeculares et cuiuscumque Ordinis regulares, neque mulieres saeculares vel quemcumque Ordinem professas, qui vel quae, vel uti principales vel ut sociae consciae ad tale facinus committendum opem, consilium, favorem, potionem vel alia cuiuscumque generis medicamenta scienter dederint, ac etiam scribendo litteras privatas vel apochas, vel alias verbis aut signis iuverint aut consu-

Excommunicatio in praedictis et eorum complices.

luerint, ultra supradictas poenas, ipso facto ex nunc prout ex tunc excommunicamus et pro excommunicatis declaramus.

Reservatio absolutiois.
 § 8. Decernentes ac declarantes quod per quaecumque iubilæa et indulgentias, per nos et successores nostros, etiam anno iubilæi aut alio quovis tempore, etiam cruciatae sanctae, iubilæi vel quovis alio titulo concessas et concedendas, necnon per quascumque litteras apostolicas quibusvis principibus seu ad eorum instantiam per nos et successores nostros pariter concessas et concedendas, ac etiam vigore privilegiorum Mare Magnum vel alias quomodolibet nuncupatorum, quibusvis congregationibus regularium aut episcopis vigore concilii Tridentini vel alias per nos et praedecessores nostros quomodocumque concessorum vel in futurum concedendorum, nec personae sic, ut praefertur, delinquentes et excommunicatae, praeterquam in mortis articulo, absolvi valeant; nec cum iis clericis, qui huiusmodi delicta perpetraverint, etiamsi eorum crimen occultum fuerit, super irregularitate praemissorum occasione contracta, nec per locorum ordinarios nec per alios, quavis auctoritate fungentes, quam per nos et Romanos Pontifices nostros successores, et tunc non nisi urgentissimis de causis, dispensari possit. Ac tam absolvendi quam dispensandi facultatem huiusmodi etiam quoad forum conscientiae in casibus superius expressis, nobis et successoribus nostris dumtaxat reservamus.

Decretum irritans.
 § 9. Statuentes sic in praemissis universis et singulis per quoscumque iudices, ordinarios et delegatos, etiam causarum Palatii Apostolici auditores, ac sanctae Romanae Ecclesiae cardinales, sublata eis et eorum cuilibet quavis aliter iudicandi et interpretandi facultate et auctoritate, in quavis causa et instantia iudicari et

definiri debere; irritumque et inane quicquid secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari.

Clausulae derogatoriae.
 § 10. Non obstantibus constitutionibus et ordinationibus apostolicis aut aliis legibus aliter forsitan circa praemissa disponentibus, aut in casibus praefatis distinguendis, ceterisque contrariis quibuscumque.

Fides transumptorum.
 § 11. Volumus autem ut praesentium litterarum exemplis, etc.

Sanctio poenalis.
 § 12. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae constitutionis, statutorum, ordinationis, extensionis, decretorum etc. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, etc.

Datum Romae in Monte Quirinali, anno Incarnationis dominicae millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, quarto kalendas novembris, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 29 oct. 1588, pontif. anno iv.

CXXXV.

Institutio festivitatis SS. Placidi et sociorum martyrum professorum Ordinis monachorum S. Benedicti, ubique simpliciter, et in Messana civitate duplici officio die v mensis octobris celebrandae, ac etiam die iv mensis augusti in ecclesia Messanensi ubi eorum corpora nuper reperta fuerunt.

**Sixtus Episcopus, servus servorum Dei,
 ad futuram rei memoriam.**

Martyrum praecleara merita.
 Dominus omnipotens, qui suaviter cuncta disponit, misericordiarum pater et Deus totius consolationis, sacrosanctam eius Ecclesiam pretioso unigeniti Filii sui sanguine acquisitam, et in apostolicae confessionis petra solidatam, voluit nedum inter mundi adversa et turbines, sanctis

martyribus, quasi fortissimis propugnatoribus, tueri, verum eorundem gloriosis trophaeis, ita in dies illustrari, ut non modo illi felicissimas de impiis persecutoribus et christianae fidei hostibus in hoc saeculo victorias reportando, eandem propagarent, sed mox ad aeternam ipsi caelestis patriae beatitudinem evecti, pie apud Deum intercedendo, illam vel maxime iuvarent ac perpetuo iuvent. Unde non immerito sacrae eorum reliquiae et eorundem passionum monumenta in terris relictas, christianum populum ad laudandum in eis divinam maiestatem, ad illorum salutaria exempla imitanda, ad rerum humanarum, et praetereuntis huius saeculi despicientiam, ad eorum denique opem et patrocinium in tribulationibus et necessitatibus invocandum mirum in modum excitant.

S. Placidus et eius socii sub Regula S. Benedicti se Deo dicarunt et in monasterio apud Messanam civitatem per ipsam Placidum in paterno fundo extracto famulatum Deo exhibuerunt.
 § 1. Inter hos vero ipsos quos martyrii corona donatos catholica invocat et veneratur Ecclesia, merito insigni honore celebranda est memoria sanctorum Placidi et sociorum Martyrum, qui Iustiniani magni imperatoris temporibus, cum S. Benedicti, tunc adhuc viventis, religionis zelum et vitae sanctitatem admirati, sub illius Regula se Dei obsequiis dicavissent, et in monasterio, cum Ecclesia S. Ioannis Baptistae, prope muros Messanae civitatis, tunc recenter ab ipsomet Placido in paterno fundo extracto et instituto, cui idem Placidus a sancto Benedicto eo missus, tanto magistro dignus discipulus praerat, gratum Altissimo exhiberent famulatum; ad eam perfectionem brevi pervenerunt, ut, cum eorum sanctimoniae fama longe lateque diffusa, etiam in urbem Romanam pervasisset, impulerit pios ipsius Placidi fratres germanos Eutyrium et Victorinum, et virginem Flaviam eorundem sororem, ad iter suscipiendum Placidi fratris visendi causa. Sed divina providentia factum est ut, cum Messanam

venissent, et apud eum vix per paucos dies morati essent, crudelissimi saracenum regis, vel potius tyranni, Abdalae, classis, christiano nomini nefarium bellum, insulae vero Siciliae vastitatem, incendia, rapinas inferens, ad eandem civitatem ex improvise appulerit. Ubi eius classis dux Mammucha, cum in monasterium irrupisset, coepit mira feritate contra eos omnes in vincula coniectos saevire, et acerbissimis quibusdam cruciatibus exquisitisque tormentorum generibus conari, si qua ratione posset eos a christiana religione dimovere.

Martyriique coronam adepti fuerunt, et eorum corpora in ecclesia S. Ioannis Messanen. sepulta, multis claruerunt, et nuper aliquo eorum reliquiae, in reparatione dicte ecclesiae sunt repertae.
 § 2. Verumtamen ipsi, adiuvente Spiritus Sancti gratia, et non modo in religiosis viris, sed in aliis quoque Placidi fratribus, atque adeo in sexu fragili et virgineo pectore, suam divinam virtutem mirabiliter ostendente, cuncti in christianae fidei praeclara confessione fortiter perseverantes, agonem suum glorioso martyrio consummarunt. Cumque eorum quidem animae triumphalem palmam adeptae in coelum evolassent, corpora vero multis, ut antiquae testantur historiae, magnisque miraculis illustrata, in ecclesia Sancti Ioannis Baptistae Messanensis, quae postmodum successu temporis in prioratum hospitalis eiusdem Sancti Ioannis Hierosolymitani, fuit erecta, pie sepulta et recondita, temporum iniuria per multa saecula ita inibi occulta latuissent, ut iam nostra aetate, licet ex pluribus antiquitatis monumentis constaret ea in praefata ecclesia Sancti Ioannis Baptistae sepulta fuisse, tamen certus eius ecclesiae locus, ubi sita forent, penitus ignoraretur; placuit tandem divinae misericordiae sacra nonnullorum ex eis monumenta et reliquias, dum pro fundamentis in reparatione ipsius ecclesiae iaciendis humus effoderetur, post longum temporis intervalum nuper in lucem proferre.

§ 3. Quare, cum primum ex relatione

Archiepiscopus venerabilis fratris Antonii archiepiscopi Messanenensis, compluribus desuper examinatis testibus, ac processu formato et ad nos transmissis, id nobis significatum fuit. Nos, attendentes, iuxta antiquissimum catholicæ et apostolicæ Ecclesiæ usum, a primaevæ christianæ religionis temporibus receptum, sanctorumque Patrum unanimem consensionem et sacrorum conciliorum, ac novissime oecumenici Tridentini decreta, beatorum Martyrum et aliorum cum Christo in coelis regnantium sancta corpora, per quæ multa beneficia a Deo mortalibus præstantur, congruo quidem honore veneranda esse, sed eam adhibendam cautionem in sacrarum reliquiarum veneratione, ut omnis superstitio tollatur, nec novas reliquias recipiendas esse, nisi prius ab episcopo recognitæ et approbatæ fuerint; recognitionem processus huiusmodi venerabilibus fratribus nostris S. R. E. cardinalibus, super interpretatione et executione dicti concilii Tridentini deputatis, duximus committendam; qui, ipso processu diligenter, prout rei gravitas postulabat, considerato et recognito, necnon vocato et audito eodem Antonio archiepiscopo, qui et sacras reliquias et aliâ complura antiquitatis monumenta in ea ecclesia inspexit, et deinde ad nos et beatorum Apostolorum limina visitanda in Urbem venit, cum nobis retulissent satis constare de aliquorum ex dictis sanctis corporibus inventione.

Summus itaque Pontifex gratias propterea ingentes Deo reddidit.

§ 4. Nos primum quidem ingentes Deo omnipotenti gratias egimus, quod inter cetera quæ his calamitosis et turbulentis temporibus christiano populo in dies largitur plurima et maxima beneficia, hoc quoque insigni munere, quasi pretiosissimo thesauro detecto, dignatus sit dictorum Placidi et sociorum martyrum memoriam renovare.

§ 5. Nunc autem, ut pro nostro pastoralis officio, quantum in nobis est, curemus

ne invictorum Martyrum corpora, divinæ erga nos caritatis pignora, quæ viva membra fuerant Christi et templa Spiritus Sancti, ab ipso ad æternam vitam suscitanda et glorificanda, diutius inobscuræ vetustas, aut ex animis christifidelium deleat oblivio, sed ut potius eis omnium gentium et sæculorum prædicatione dignissimus honor debitus, si non pro ipsorum dignitate ac meritis, saltem pro nostra tenuitate tribuatur; simulque excitentur iidem fideles ad eorum vestigia pro cuiusque captu prosequenda et ad invocandam opem florum, quos et ipsius Ecclesiæ amantissimos, et propter religiosæ vitæ professionem et observationem, castimoniam, sanctitatem et constantem christianæ fidei confessionem martyrio consummatam, Deo acceptissimos esse intelligimus; ac denique, ut in eorum veneratione, Dei, qui se per os David in Sanctis suis laudari præcipit, immensa bonitas glorificetur et piæ christifidelium mentes ad eorum memoriam recolendam anniversaria commemoratione et celebritate admoneantur; habita prædictorum cardinalium relatione, de eorum consilio et assensu, auctoritate apostolica, tenore præsentium, præcipimus ut eorumdem sanctorum Martyrum Placidi et sociorum dies festus, quo ipsi, bono et legitimo certamine pro Christi gloria absoluto, cursu consummato, fide servata, nobilissima martyrii corona decorati, ad coelestem patriam migraverunt, nimirum tertio nonas octobris, in omnibus christiani orbis partibus, sub officio simplici, in Messanensi vero civitate, dioecesi et provincia, duplici; et præterea alter dies festus Inventionis eorumdem pridie nonas augusti, in ecclesia præfata S. Ioannis Baptistæ Messanensis dumtaxat, sub duplici pariter officio, a cunctis personis ecclesiasticis, sæcularibus ac quorumvis Ordinum regularibus, de communi plurimorum Mar-

Et eorum martyrii festum die v octobris ubique singulis annis, et festum eorum inventionis in dicta ecclesia Messanen die 14 augusti celebrari et in calendario apponi mandat.

tyrum, ubi proprium deerit, perpetuo celebretur. Volumusque ut in calendario, quo nunc utimur, sicut in Romano martyrologio et antea in quibusdam calendariis habebatur, ad eum diem eorumdem Sanctorum nomina adscribantur; etiamsi in novissima missalis et breviarii Romani editione ea fuerint prætermissa. Hortantes utriusque sexus christifideles civitatis Messanensis incolas, ut eorumdem martyrii diem festum pie ac religiose colant et observent, et, sicuti in reliquis diebus festis de præcepto sanctæ matris Ecclesiæ moris est, a servilibus operibus abstineant.

Indulgentiam dictam ecclesiam visitantibus concedit.

§ 6. Ac demum, ad augendam christiani populi erga eosdem inclitos Martyres devotionem, utque eo frequentius et ardentiori pietatis studio confluant ad sacra eorum sepulchra, quo uberius cognoverint se per hoc coelestis gratiæ donis esse refectos, de omnipotentis Dei misericordia et beatorum Petri et Pauli apostolorum eius auctoritate confisi, eisdem christifidelibus vere poenitentibus, qui peccata sua sacerdotibus idoneis ab ordinariis locorum approbatis confessi fuerint, ac sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum susceperint, et prædictæ inventionis die festo dictam ecclesiam, ubi eadem sancta corpora requiescunt, devote visitaverint, atque inibi piæ ad Deum preces fuderint, plenariam omnium peccatorum suorum indulgentiam et remissionem perpetuo concedimus et elargimur.

Episcopis et aliis mandat ut hanc constitutionem publicari et observari faciant.

§ 7. Quocirca mandamus universis et singulis venerabilibus fratribus nostris patriarchis, archiepiscopis et episcopis, ceterisque ecclesiarum praelatis, ut præsentem litteras in suis quilibet provinciis, civitatibus et locis solemniter publicari, et ab omnibus personis ecclesiasticis, sæcularibus et regularibus, ubique gentium et locorum, inviolate observari curent.

Transumptorum aëa.

§ 8. Volumus autem ut earumdem præsentium exempla etc.

§ 9. Nulli ergo omnino hominum liceat, etc.

Sanctio pontificis.

Datum Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis dominicæ millesimo quingentesimo octuagesimo octavo, idibus novembris, pontificatus nostri anno iv.

Dat. die 13 novemb. 1588, pontif. anno iv.

CXXXVI.

Collegii Montis Alti pro quinquaginta ex provincia Marchiæ scholaribus in civitate Bononiæ erectio, cum beneficiorum et annuorum reddituum, privilegiorumque et exemptionum elargitione, iudicisque et protectoris deputatione, facultatibusque et iurisdictione 1.

Sixtus episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Inter ceteras sollicitudines, quæ nobis ex officio creditæ servitutis incumbunt, illam libenter amplectimur, per quam litterarum studia et adolescentium illis vacare volentium collegia ad fructuosam agri dominici culturam, ac doctrinæ et sapientiæ incrementa ubique, præsertim in locis temporali nostræ ditioni subiectis, propagentur, ipsaque collegia pro illorum stabilimento congruis facultatibus communiuntur, ut ex eis optimarum disciplinarum proventus, ad communem utilitatem et profectum, valeant provenire.

Proemium

§ 1. Dudum siquidem, dum cardinalatus honore fungeremur, pio erga dilectos filios communitatem civitatis Montis Alti, unde originem duximus, necnon universitates et homines Porchiæ ac Patrignoni et Montis Novem oppidorum provinciae

Hic Pontifex dum erat cardinalis, in civitate Montis Alti publicum gymnasium pro iuventutis in bonis artibus instructione et educatione construxit.

1 Hunc Montem Altum, olim oppidum, in civitatem sublimavit, et eius collegiatam ecclesiam in episcopalem hic idem Pont. erexit, ut in const. LXXII, Super, tom. VIII, pag. 800.